



วารสารบริหารรัฐกิจ

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน - กันยายน 2557



ISSN : 2287-0725



วารสารบริหารรัฐกิจ

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย



ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนเมษายน – กันยายน 2557

ISSN 2287-0725

■ วัตถุประสงค์

- ▶ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานและทรงคนะทางวิชาการสาขารัฐประศาสนศาสตร์ ให้แก่บุคคลทั่วไป
- ▶ เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทัศนะ และแนวคิดด้านรัฐประศาสนศาสตร์
- ▶ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการเสนอผลงาน บทความ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัย

■ เจ้าของ

สำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100

โทรศัพท์ : 053-776131

โทรสาร : 053-776131

Homepage : <http://pub.crru.ac.th>

ISSN : 2287-0725

■ กองบรรณาธิการกิตติมศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพล อารินิจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัชัย มุ่งไธสงค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลิ้มตระกูล

รองศาสตราจารย์ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง

■ กองบรรณาธิการ

อาจารย์ทับทิม สุขพิน

อาจารย์เนรมิตร จิตรรักษา

อาจารย์ณัฐพงศ์ รักษาม

อาจารย์นพวรรณ ธรรมสิทธิ์

อาจารย์วราดวง สมเนาศักดิ์

อาจารย์ปฐมทัศน์ บรรณเลิศ

อาจารย์จัญญ์ แदनนาเลิศ

■ กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ [ตุลาคม-มีนาคม, เมษายน-กันยายน]

วารสารสำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ นับเป็นปีที่ 2 และเป็นฉบับที่ 2 (เมษายน - กันยายน 2557) เป็นการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายและบุคคลทั่วไป โดยเป็นสื่อส่งเสริมการสร้างความรู้และองค์ความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ รวมจำนวน 8 เรื่อง

ในนามของกองบรรณาธิการวารสารบริหารรัฐกิจ ขอขอบคุณทุกฝ่ายที่ได้สนับสนุนวารสารเพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการไปสู่นักวิชาการและบุคคลทั่วไปที่สนใจ ขอขอบคุณคณาจารย์และนักวิชาการที่ได้ส่งบทความจำนวนมากตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ทุกท่านที่ตรวจสอบงานวิชาการ แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางกระบวนการจัดทำจึงไม่อาจจัดพิมพ์ได้ทั้งหมดในคราวเดียวและท้ายที่สุดกองบรรณาธิการใคร่ขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจติดตามวารสารบริหารรัฐกิจ ของสำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย



สารบัญ CONTENTS

6

การศึกษาภาวะหนี้สินและแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของประชาชน
ในเขตเทศบาลตำบลหาง อำเภอกิ่ง จังหวัดเชียงราย
Debt Situation and Possible Solutions for Debt Problem of People in
Ngao Sub-district Municipality, Thoeng District, Chiangrai Province
นายณัฐพงษ์ ท่วมจันทร์



22

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี
ของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยบุรี จังหวัดเชียงใหม่
People's Participation in the Formulation of the 3-Year Development
Plan of Nongbua Subdistrict Municipality, Chaiprakan District,
Chiangmai Province
เอกศักดิ์ ทุกอย่าง



38

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนของ
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอจอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
Factors Affecting Development of Community Economic Projects of Pasang
Sub-district Administrative Organization, Dokkhamtai District, Phayao Province
นางศิวรา จิตสุขเจริญ



56

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเวียง จังหวัดเชียงราย
Participation of the People in Formulating Local Community
Development Plan—A Case Study of Wieng Sub-district
Administrative Organization, Thoeng District, Chiangrai Province
นายธันวา มีควมรัก



70

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ตำบลบ่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
Roles of Local Community Leaders in Environment and Natural Resources
Management in Muang Kham Sub-district, Phan District, Chiangrai Province
นางสาวณัฐยา ราชคณัน



85

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน
หลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ในระดับพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ



อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
People's Opinion towards an Operation of Health Insurance Fund in Area within
Jurisdiction of Thung-kor Sub-district Administrative Organization,
Wieng Chiang Rung, Chiangrai Province

นายทวีศักดิ์ นาทอง

101

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริม
การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง กรณีศึกษา:
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
The Role of Sub-district Administrative Organization in Promoting Mango Wood
Products—A Case Study of Huay-Sai Sub-district Administrative Organization,
Sankamphaeng District, Chiangmai Province



113

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การ
บริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอเปียงลาย จังหวัดเชียงราย
People's Participation in Water Resource Preservation in Pong Ngam
Sub-district Administrative Organization, Mae Sai District, Chiangrai Province
พรชัย บุญเรือง



การศึกษาภาวะหนี้สินและแนวทางการ การแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลหางว อำเภอกิ่ง จังหวัดเชียงราย

Debt Situation and Possible Solutions for Debt Problem of People in Ngao
Sub-district Municipality, Thoeng District, Chiangrai Province

นายณัฐพงษ์ ท่วมจันทร์



ภาพจาก: http://www.thaichamber.org/userfiles/image/DSC_0241.JPG

* บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว และแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว อำเภอกิ่ง จังหวัดเชียงราย โดยผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง สรุปผลการศึกษาดังนี้

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 50-59 ปี การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม สมรสแล้ว จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ 5-6 คน มีรายได้อยู่ระหว่าง 6,001-9,000 บาท และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นภาระพึ่งพิง 1-2 คน

ภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว ส่วนใหญ่มีหนี้สินเป็นตัวเงิน จำนวน 50,000-100,000 บาท มีแหล่งกู้จากกองทุนหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ส่วนใหญ่จะผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท มีสภาพรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย และส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการกู้เงินมาเพื่อใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว โดยปัจจัยทั้ง 4 ด้านในภาพรวมมีผลทำให้เกิดภาวะหนี้สินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินสูงสุด คือ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.49$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภค มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.45$) และปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.11$)

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาหนี้สินได้โดยการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกับคนในครอบครัว โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินดังนี้ คือ การลดค่าใช้จ่าย การลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การหากิจกรรมเพิ่มรายได้ การบริโภคอาหารที่มีคุณภาพไม่แพง และต้องการได้รับความช่วยเหลือด้านการจัดหาอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการชำระหนี้

* Abstract

The objectives of this study were: 1) to examine debt situation; 2) to study factors causing debt problem; and 3) to investigate possible solutions to solve debt problem of the people in Ngao Sub-district, Thoeng District, Chiangrai Province. Three hundred and fifty people were recruited as participants in the study. Questionnaire was employed as a means to

collect the data. The data was analyzed using statistical formulas that include frequency, percentage, mean, and standard deviation. The analysis results were tabulated and reported in a descriptive manner.

The results revealed that majority of the population were female. Their age range was between 50 and 59 years old. Their education background was at the lower secondary school level. Their career choice was in agriculture. Their marital status was reported married. Each family held five to six members. Family income range was reported from 6,001 to 9,000 Baht per month. And, each family had 1 to 2 family members that still relied on their parents.

The findings indicated that financial debt of 50,000 to 100,000 Baht per family described the debt situation of the people in Ngao Sub-district. The loan source came from Village Fund and Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC). The installment sum in repaying debt was 5,000 to 10,000 Baht per month which described the imbalance income and expenditure conditions. The major loan purpose involved career investment.

In the overall picture, four factors were reported at the moderate level as the root of debt situation of people in Ngao Sub-district. However, when analyzed within an individual aspect, the results indicated that expenditure held the highest degree to account for debt situation of people in Ngao Sub-district with the mean value at ($\bar{x}=3.49$). The subsequent debt influential factor was consumption behavior with the mean value at ($\bar{x}=3.45$). The least debt influential factor was economics with the mean value at ($\bar{x}=3.11$).

People in Ngao Sub-district believed that they can solve debt problem by working cooperatively among their family members to analyze their debt problem and possible solutions. Practical solutions to solve their debt problem included, for example, reduce unnecessary expenditure, find additional sources of income, choose inexpensive food choices, and seek for support for second career provision in order to have enough income to repay the debt.

* บทนำ

สถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมโลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำ ปัญหาการว่างงานและความไม่มั่นคงทางการเมืองของรัฐบาลไทย ส่งผลให้มาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของครัวเรือนไทยทั่วประเทศลดต่ำลง ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีค่าครองชีพที่สูงขึ้น สาเหตุเกิดจากสินค้ามีราคาแพงขึ้น แต่ค่าเงินบาทกลับลดต่ำลง เพื่อรักษาระดับความต้องการของตนจึงทำให้ต้องมีการใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นเกินกว่ารายได้ของตนเอง ในที่สุดก่อให้เกิดภาวะหนี้สินตามมา ในปี 2550 พบว่า ครัวเรือนมีหนี้สินร้อยละ 63.3 และจำนวนหนี้สินโดยเฉลี่ยเท่ากับ 116,681 บาทต่อครัวเรือน ปัญหาหนี้สินของคนไทยเป็นปัญหาเรื้อรังมาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาปัญหาหนี้สินได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่คนไทยเป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง ทั้งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ถึงแม้รัฐบาลจะพยายามแก้ไขปัญหาก็ตาม แต่ปรากฏว่าปัญหาหนี้สินก็ยังไม่ผ่อนคลาย นอกจากนี้ระดับหนี้สินครัวเรือนและปัญหาความยากจนในประเทศก็ปรับตัวสูงขึ้นทุกๆ ปี จึงส่งผลให้เกิดช่องว่างความยากจน อีกทั้งยังเกิดความรุนแรงของปัญหาความยากจนตามมา เช่น ปัญหาด้านความยากจนส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและปัญหาด้านสุขภาพจิตเกิดภาวะความเครียด จะเห็นได้จากความรุนแรงของปัญหาความยากจนปี 2550 เพิ่มขึ้นจากปี 2549 เท่ากับร้อยละ 0.12 และสัดส่วนของคนจนในปี 2550 เพิ่มขึ้นจากปี 2549 เท่ากับร้อยละ 1.07 นั้นแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีฐานะยากจนลง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2550: 15)

จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน พ.ศ.2550 ทัวระชาอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนครัวเรือนทั่วประเทศที่เป็นหนี้สิน จำนวน 11,506,100 ครัวเรือน โดยครัวเรือนส่วนใหญ่ที่เป็นหนี้คือ ครัวเรือนเกษตรซึ่งมีหนี้สิน จำนวน 3,278,800 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2551: 16) และจากการสำรวจใน พ.ศ.2552 พบว่า ประเทศไทยมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน ปี 2552 เท่ากับ 134,699 บาท จำนวนหนี้สินในระบบต่อครัวเรือน ปี 2552 เท่ากับ 126,715 บาท และจำนวนหนี้สินนอกระบบต่อครัวเรือน ปี 2552 เท่ากับ 6,984 บาท

เมื่อเปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินต่อรายได้ พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศตั้งแต่ ปี 2541-2550 มีรายได้เฉลี่ยใกล้เคียงกับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการยังชีพและพบว่า รายได้และค่าใช้จ่าย ตั้งแต่ปี 2545-2550 เพิ่มขึ้น คือ



ภาพจาก: <http://www.cityvariety.com/files/news/20101217135124pstr.jpg>

รายได้เฉลี่ยเพิ่มจาก 13,736 เป็น 18,660 บาท และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพิ่มจาก 10,889 เป็น 14,500 บาท ตามลำดับ ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้ในการชำระหนี้ ซึ่งเกิดจากการกู้ยืมจากสถาบันการเงินต่างๆ รวมทั้งหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเงินในระบบ ทำให้คนส่วนใหญ่เหลือเงินเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวันไม่เพียงพอกับความต้องการ ส่งผลให้ในปี 2550 มีปริมาณหนี้สินเฉลี่ยเท่ากับ 25,000 บาทต่อเดือน ซึ่งปรับตัวเพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 20,000 บาทต่อเดือนและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สาเหตุจากสถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจที่มีการชะลอตัวลงส่งผลให้ราคาสินค้า ราคาน้ำมันแพงขึ้นและอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ: 2550)

ตำบลหลวงเป็นอีกตำบลหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำอย่างรุนแรงเหมือนกับตำบลอื่นๆ ทั่วประเทศ ชาวบ้านเกิดปัญหาหารายได้ไม่เพียงพอ กับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เกิดภาวะการว่างงานที่มากขึ้น มีการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินต่างๆ เพื่อนำมาใช้จ่ายในครัวเรือน ส่งผลพอกพูนเป็นภาวะหนี้สินจนไม่สามารถจะชดเชยคืนได้ บางครอบครัวถึงกับแตกแยกเนื่องจากภาวะตึงเครียด เกิดการทะเลาะวิวาทกัน ทำให้มีปัญหามากมายเกิดขึ้นในตำบลหลวง เพราะเกือบทุกครอบครัวที่มีหนี้สิน ค้างชำระกับแหล่งเงินกู้ทั้งในระบบและนอกระบบ และจากการสำรวจข้อมูลจำเป็นพื้นฐาน (เทศบาลตำบลหลวง, จปฐ. 2552: 3) พบว่า ประชาชนตำบลหลวง ส่วนใหญ่ติดหนี้สิน ร้อยละ 70 โดยเฉลี่ยแต่ละครัวเรือนติดหนี้ประมาณ 1,000-100,000 บาท

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจทำการศึกษาปัญหาหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลวง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ถึงสภาพของ

การเป็นหนี้ของชุมชน ถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว มีหนี้สินมากมายและไม่สามารถหลุดพ้นได้และแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น เพื่อที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ในระดับต่อไป

* วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

* ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบภาวะหนี้สินที่แท้จริงของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว
3. ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว
4. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ผู้บริหารและหน่วยงานของรัฐบาลสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชนได้

* ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,542 ครัวเรือน จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี 2552 พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ติดหนี้สิน ร้อยละ 70 ดังนั้นมีจำนวนครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินในเขตเทศบาลตำบลหงาว จำนวน 1, 779 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหงาวที่มีหนี้สิน โดยการเลือกกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970: 31) จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี 2552 พบว่า มีครัวเรือนที่มีภาวะหนี้สินในเขตเทศบาลตำบลหงาว 1,779 ครัวเรือน จากการเปิดตารางสามารถกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา 317 ครัวเรือน

จากกลุ่มตัวอย่าง 317 ตัวอย่าง ในการศึกษาภาวะหนี้สินจะมีเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 350 ตัวอย่าง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหงาว ซึ่งเป็นหนี้สินจากแหล่งเงินทุนในระบบและนอกระบบ ในปี พ.ศ.2553

* กรอบแนวคิดของการศึกษา

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว

ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สิน
ของประชาชนในเขตเทศบาล
ตำบลหงาว

1. ด้านรายได้
2. ด้านเศรษฐกิจ
3. ด้านค่าใช้จ่าย
4. ด้านพฤติกรรมทางการเงิน

ภาวะหนี้สินของประชาชน
ในเขตเทศบาลตำบลหงาว

1. จำนวนหนี้สิน
2. แหล่งเงินทุนหนี้สิน
3. การผ่อนชำระหนี้สิน
4. สภาพรายรับรายจ่าย
5. วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน

แนวทางการแก้ไข
ปัญหาหนี้สิน
ของประชาชน
ในเขตเทศบาล
ตำบลหงาว

* วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยภาวะหนี้สินและแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย ที่ได้ศึกษามีขั้นตอนในการดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

* ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,542 ครัวเรือน จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี 2552 พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ติดหนี้สิน ร้อยละ 70 ดังนั้นมีจำนวนครัวเรือนที่ภาวะหนี้สินในเขตเทศบาลตำบลหางว จำนวน 1,779 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางวที่มีหนี้สิน โดยการเลือกกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970: 51) จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี 2552 พบว่า มีครัวเรือนที่ภาวะหนี้สินในเขตเทศบาลตำบลหางว 1,779 ครัวเรือน จากการเปิดตารางสามารถกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา 317 ครัวเรือน

* เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะหนี้สินและแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชนตำบลหางว ซึ่งประกอบด้วยชุดคำถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นภาระพึ่งพิง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะหนี้สินของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลหางว

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในประเด็นปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สิน ซึ่งกำหนดค่าคะแนน ช่วงน้ำหนัก 5 ระดับโดยแบ่งระดับเกณฑ์การให้ระดับความคิดเห็นเพื่อใช้ในการ เปรียบเทียบ ดังนี้

มากที่สุด	ระดับความคิดเห็นเท่ากับ 5
มาก	ระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4
ปานกลาง	ระดับความคิดเห็นเท่ากับ 3
น้อย	ระดับความคิดเห็นเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	ระดับความคิดเห็นเท่ากับ 1

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนระดับความคิดเห็นจากจำนวนระดับชั้นเท่ากับ 5 ชั้น สามารถคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ฉะนั้น ในแต่ละช่วงของคะแนนของระดับชั้นจะเท่ากับ 0.8 คิดเป็นช่วงการ แบ่งคะแนนระดับความคิดเห็นในแต่ละระดับชั้นได้ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว

ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการศึกษาคั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลสอบถามประชาชนตำบลหางวด้วยตนเอง โดยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาแหล่งข้อมูลที่ได้จากการสอบถามประชาชนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลหางว โดยใช้แบบสอบถาม โดยสอบถามข้อมูลจากผู้นำหมู่บ้านและเทศบาลตำบลหางว นำข้อมูลประชาชนตำบลหางวและจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาระหนี้สินของประชาชนมาวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปหาความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ ในด้านความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แบบสอบถามจึงจะนำไปใช้ได้

3. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับประชาชนตำบลบับเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับตำบลหางว จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.08

5. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ไปเก็บข้อมูลจำนวน 350 ครัวเรือน โดยการสุ่มรายชื่อครัวเรือนจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

6. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

* วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือราชการจากสำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถึงนายกเทศมนตรีตำบลหางว เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาภาวะหนี้สินและแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว จำนวน 20 หมู่บ้าน

2. นำหนังสือราชการจากปลัดเทศบาลตำบลหางวถึงผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลหางว จำนวน 20 หมู่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและรวบรวมแบบสอบถามคืนโดยกำหนดเวลาในการส่งคืน

3. ผู้วิจัยชี้แจงผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลตำบลหางว จำนวน 20 หมู่บ้าน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาประมวลแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำคำถามทุกฉบับมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่หาความสำคัญตามประเด็นที่ตอบ

* การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามมาลงรหัสตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ลงรหัสแล้วมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ตอน โดยแต่ละตอนใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางว โดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สิน ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ และในส่วนของข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การบรรยายเนื้อหา

* สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 50-59 ปี การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม สมรสแล้ว จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ 5-6 คน มีรายได้อยู่ระหว่าง 6,001-9,000 บาท และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นภาระพึ่งพิง 1-2 คน

2. ภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว ส่วนใหญ่มีหนี้สินเป็นตัวเงิน จำนวน 50,000-100,000 บาท มีแหล่งกู้จากกองทุนหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่จะผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท มีสภาพรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย และส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการกู้เงินมาเพื่อใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ

3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว โดยปัจจัยทั้ง 4 ด้านในภาพรวมมีผลทำให้เกิดภาวะหนี้สินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินสูงสุด คือ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.49$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภค มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.45$) และปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=3.11$)

4. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาหนี้สินได้โดยการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา ร่วมกับคนในครอบครัว โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินดังนี้ คือ การลดค่าใช้จ่าย การลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การหากิจกรรมเพิ่มรายได้ การบริโภคอาหารที่มีคุณภาพ ไม่แพง และต้องการได้รับความช่วยเหลือด้านการจัดหาอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการชำระหนี้

* อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาวมีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว ส่วนใหญ่มีหนี้สินเป็นตัวเงิน จำนวน 50,000-100,000 บาท มีแหล่งกู้จากกองทุนหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีสภาพรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายและส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการกู้เงินมาเพื่อใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูงเนื่องจากอยู่ห่างไกลชุมชนเมือง ทำให้มีสภาพรายรับไม่เพียงพอต่อรายจ่าย อีกทั้งภาวะเศรษฐกิจตกต่ำมีผลต่อการประกอบอาชีพเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ขาดทุนและมีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรลดลง จึงทำให้เกิดภาวะหนี้สินขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกิจ ธัญกิจพรรณ (2545: 144-145) ได้ศึกษากรณี “ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอำเภอปากพลีกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์” พบว่า เกษตรกรที่มีปัญหาค้างชำระหนี้กับ ธ.ก.ส. ทั้งกลุ่มที่ใช้เงินเกษตรกรรายที่มีปัญหาค้างชำระหนี้สินกับ ธ.ก.ส. ใช้เงินขอกู้เงินตามวัตถุประสงค์และไม่ตรงจุดประสงค์ สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรค้างชำระหนี้เกิดจากภาวะราคาผลผลิตตกต่ำและใช้เงินเกินรายได้ของตนเอง วิธีการแก้ปัญหาค้างชำระหนี้สินของเกษตรกรรายที่มีปัญหากับ ธ.ก.ส. จากวิธีการขายที่ดินและเช่าที่ดินคืน กู้เงินจากแหล่งเงินกู้ในระบบและนอกระบบ คอยเงินช่วยเหลือจากบุตรหรือญาติพี่น้องและกู้เงินประเภทหนึ่งไปชำระหนี้เงินกู้ ธ.ก.ส. อีกประเภทหนึ่ง ไม่สามารถช่วยให้เกษตรกรหลุดพ้นภาระหนี้สินได้

ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหาง โดยปัจจัยทั้ง 4 ด้านในภาพรวมมีผลทำให้เกิดภาวะหนี้สินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหนี้สินสูงที่สุด คือ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย รองลงมา คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภค จะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายและพฤติกรรมกรรมการบริโภคเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกัน ดังคำกล่าวของทิพพาศรี อินทะกุล (2547: 16) ได้กล่าวว่า หากประชาชนมีการใช้จ่ายที่มากกว่ารายได้ รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย หรือมีรายได้สูงกว่ารายจ่ายแต่มีการใช้จ่ายที่เลียนแบบพฤติกรรมผู้อื่นในสังคมโดยไม่คำนึงรายได้และฐานะของตนเอง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนต้องกู้ยืมเงินมาเพื่อมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือใช้จ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งค่าใช้จ่ายก็อาจจะมียอดค่าใช้จ่ายที่มีความจำเป็น อาทิเช่น มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินในครัวเรือน เช่น เกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย หากในครัวเรือนมีผู้ที่ได้รับอุบัติเหตุหรือมีการเจ็บป่วยที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาลอย่างรวดเร็ว หรือมีผู้ประสบปัญหาเจ็บป่วยเรื้อรัง จึงต้องมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่องและรายได้ส่วนหนึ่งต้องนำไปใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ทำให้ประชาชนต้องนำเงินออมออกมาใช้จ่ายหรือหากผู้บริโภคมไม่มีเงินออมหรือไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล จึงจำเป็นต้องกู้ยืมเงินมาเพื่อ

ใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลหรือเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และหนี้สินบางส่วนเกิดจากค่าใช้จ่ายที่ไม่มีภาระจำเป็น คือมีพฤติกรรมการเล่นการพนัน พฤติกรรมการเล่นหวย โดยผู้ที่มีความชอบมากก็จะซื้อหวยเป็นจำนวนมากตามความชอบของตนเอง ดังนั้น หากประชาชนมีรายได้น้อยแต่มีพฤติกรรมการเล่นหวยมากเกินไปโดยไม่ได้นำเงินถึงรายได้ของตนเอง ทำให้ต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้ในการซื้อหวยหรือใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้ว่า ความต้องการของคนเราไม่มีที่สิ้นสุด ตามทฤษฎีของมาสโลว์ Maslow (1970: 431) ที่ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้ มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น ความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการเรียงลำดับขึ้น เมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะมีความต้องการขั้นสูงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑิร คูคำมี (2547: 67) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวกู้เงินนอกระบบเพื่อใช้เงิน คือ เงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า ครอบครัวนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ รายได้ไม่พอใช้คืนเงินกู้จากกองทุน ผลผลิตจากอาชีพที่ลงทุนยังไม่ออกหรือยังไม่ได้เก็บเกี่ยว ส่งผลให้มีหนี้สินจำนวนมากและมีหนี้สินหลายแห่งและงานวิจัยของชัยพฤกษ์ สุตถวิล (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง "ปัญหาการชำระหนี้เชื่อการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" โดยศึกษาเฉพาะหนี้ที่มีปัญหาของเกษตรกรในเขตอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีปัญหาการชำระหนี้เชื่อการเกษตรมีสาเหตุมาจากราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรมีหนี้สินภายนอกที่ต้องมีภาระชำระและเกษตรกรมีรายจ่ายในครัวเรือนสูงกว่ารายได้ที่ได้มาจากการเกษตร จะเห็นได้ว่าการที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลวงมีค่าใช้จ่ายที่มากเกินไปทั้งค่าใช้จ่ายที่เกิดจากมีจำนวนสมาชิกที่เป็นภาระพึ่งพิงค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน หรือมีปัญหาการเจ็บป่วยเรื้อรัง จนทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหลวง ต้องไปกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ มาเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จนทำให้ประชาชนประสบปัญหาภาวะหนี้สินในปัจจุบัน

* ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา ภาวะหนี้สินของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. นายกเทศมนตรีตำบลหงาวและผู้ที่เกี่ยวข้องในเทศบาลตำบลหงาว ควรจะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สิน เช่น การทำโครงการส่งเสริมการทำอาชีพเสริม การลดใช้ปุ๋ยเคมี การปลูกผักสวนครัวให้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาว ไปจัดลงในแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหงาว เพื่อจะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงาวให้ดีขึ้น

2. เทศบาลตำบลหงาวควรมีการส่งเสริมให้หัวหน้าครัวเรือนหรือทุกคนในครัวเรือนฝึกการจดบันทึกรายรับรายจ่ายในครัวเรือน จะได้ทราบถึงรายละเอียดการใช้เงินของครัวเรือนเพื่อที่จะได้หาวิธีแก้ไขและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นได้ถูกทางเป็นต้น

3. เทศบาลตำบลหงาวและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเทศบาลตำบลหงาว ควรจัดหาและส่งเสริมการทำอาชีพเสริม เช่น เลี้ยงปลา ปลูกไม้ แกะสลัก ฯลฯ จะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น สามารถชำระหนี้และจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายได้

4. นายกเทศมนตรีตำบลหงาว ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำชุมชนควรที่จะให้ความสำคัญกับการเกษตรของชาวบ้านให้มากขึ้น โดยจัดหาวิทยากรหรือขอการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนในการทำกิจกรรมการเกษตร เช่น การสอนทำปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก สอนการใช้วิธีธรรมชาติในการทำเกษตร เพื่อลดการใช้เคมีภัณฑ์ต่างๆ ส่งเสริมให้ชาวบ้านช่วยเหลือด้านแรงงานซึ่งกันและกันเป็นต้น ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในกิจกรรมการเกษตรของครัวเรือนเกษตรเพื่อจะได้มีรายได้มากกว่ารายจ่าย

* ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการแก้ปัญหาหนี้สินภาคประชาชนโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

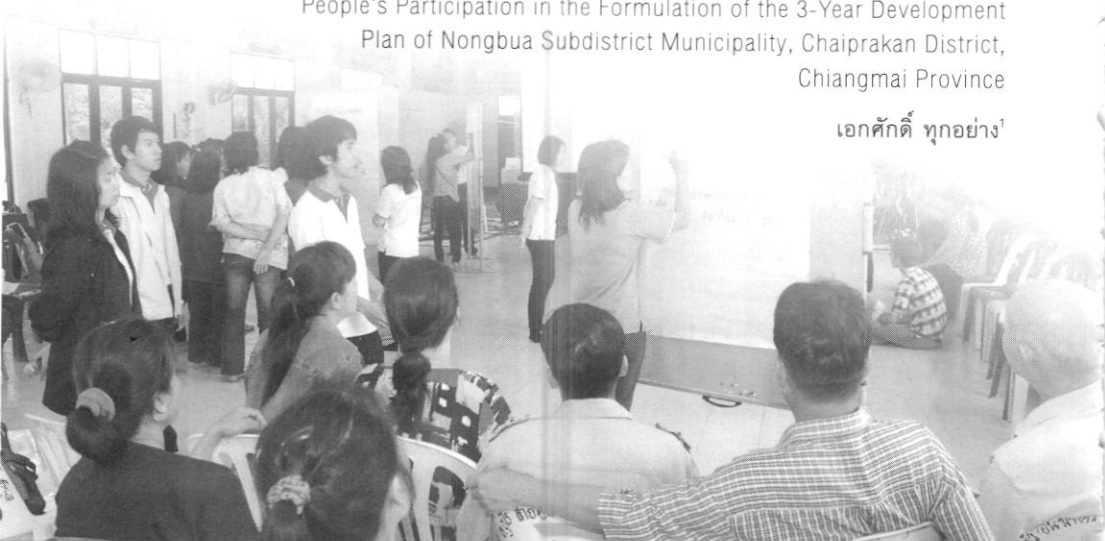
2. ควรศึกษาวิธีการแก้ปัญหาหนี้สินของประชาชน โดยความร่วมมือของประชาชนกับรัฐบาล

- ชัยพฤกษ์ สุตตวิธ. ปัญหาการชำระหนี้เชื่อการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การศึกษาอิสระ ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ) กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.
- มณเฑียร คุณามี. ปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวกู้เงินนอกระบบเพื่อใช้คืนเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกรณีศึกษาบ้านย่านยาว หมู่ที่ 3 ตำบลน้ำริด อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ คม.ม. (คหกรรม) สุโขทัย: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.
- ทิพพาศรี อินทะกุล. การศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในโครงการ เงินทุนหมุนเวียน เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู. วิทยานิพนธ์ ค.อม. (การบริหารอาชีวและเทคนิคการศึกษา) กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2547.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ผลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนปี 2550. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://www.nso.go.th>. 2551.
- สุกิจ ธัญกิจพรณ. ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอำเภอปากพลี กับธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาปากพลี อำเภอปากพลี จังหวัด นครนายก. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(ภูมิศาสตร์) กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- Krejcie, R.V., and Morgan D.W. Determining Sample Size for Research Activities. Psychological measurement ,1970.
- Maslow, Abraham. Motivation and Personality. New York: Harper and Row Publishers. 1970.

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

People's Participation in the Formulation of the 3-Year Development
Plan of Nongbua Subdistrict Municipality, Chaiprakan District,
Chiangmai Province

เอกศักดิ์ ทุกอย่าง¹



ภาพจาก: <http://www.deqp.go.th/website/31/images/stories/16.JPG>

★ บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเลือกมา

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 1 ชุด การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจำนวน 390 ชุด และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทีแบบสองกลุ่มอิสระต่อกัน (t-test Independent) ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย รองลงมา เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรสแล้ว มีอายุ 40-49 ปี ประชาชนส่วนใหญ่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ 5,001-10,000 บาท ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง รองลงมา คือ พื้นที่ราบ

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีกระบวนการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา และกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ราบและพื้นที่สูง ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ราบและพื้นที่สูงมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว พบว่า ปัญหาและอุปสรรค 3 อันดับแรก มีดังนี้ ชาวบ้านหรือชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง ประชาชนไม่ได้รับรู้ ข่าวสาร และการไม่ได้รับฟังปัญหา เพราะส่วนใหญ่รับฟังปัญหาจากคณะกรรมการและผู้นำเท่านั้น ส่วนความต้องการให้เทศบาลตำบลหนองบัว จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจากปัญหาความต้องการของ

ประชาคมหมู่บ้าน พบว่า ความต้องการ 3 อันดับแรก ได้แก่ การคมนาคมและสาธารณูปโภค เช่น ถนนหนทางชำรุด การจัดทำท่อน้ำข้างถนนแบบมีฝาปิด การจัดทำไฟฟ้าข้างถนน การจัดทำประปาให้ทั่วถึง การขุดลอกคลอง เป็นต้น การสนับสนุนอาชีพให้แม่บ้าน พ่อบ้าน ประชาชนได้มีรายได้และเป็นที่รู้จักในระดับประเทศ และการจัดเก็บและกำจัดขยะ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลหนองบัว 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการวางแผนอย่างรอบคอบและครอบคลุม การแก้ปัญหาในทุกด้าน ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเร่งด่วนและตรงความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ และมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบทุกปี

* Abstract

The aims of this study were to investigate people's participation in the formulation of the 3-year development plan, and to examine problems, obstacles, and suggestions towards the people's participation in the formulation of the 3-year development plan of Nongbua Subdistrict Municipality, Chaiprakan District, Chiangmai Province. The population involved residents in Nongbua Subdistrict which were recruited by stratified random sampling technique. The data collection involved three hundred and ninety respondents in responding to the five-point Likert scale questionnaire. The data was analyzed using percentage (%), mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), and independent t-Test.

The findings revealed that:

1. Most of the respondents were male. Their marital status was married with the age range from 40 to 49 years old. They held primary education background. Their career was general labor with the income range from 5,001 to 10,000 Baht per month. Their residence location was on the highland and the lowland area respectively.

2. In the overall, the people's participation in the formulation of the 3-year development plan was reported at the moderate level in the same way as the individual aspects. The aspects holding the highest mean

score were the participation in sharing opinions and sharing mutual benefits, while the subsequent aspect was the participation in proposing solutions to the problems. The aspect gaining the lowest mean score was the participation in monitoring and evaluation.

3. The comparison results of the people's participation between those who live in the highland and the lowland indicated statistically significant difference at the level of .05.

4. Three major problems were reported. Firstly, the people lacked knowledge and understanding about their role and duty in the formulation of the 3-year development plan. Secondly, the people were uninformed about the news and information regarding the formulation of the 3-year development plan. Thirdly, the people were uninformed about the problems regarding the formulation of the 3-year development plan because they received the information mainly from the leader and the committees of the village. Three needs involving the formulation of the 3-year development plan were noted. Firstly, improve the basic infrastructure such as road maintenance, water drainage, streetlights, water supply, and waterway maintenance. Secondly, provide career support for men and women as a means to get extra income. Thirdly, provide waste collection and disposal service. Three suggestions towards the formulation of the 3-year development plan were proposed. First, the plan must be carefully and comprehensively developed to cover all of the issues. Secondly, the plan must correspond with the degree of urgency of the issues and must meet the needs of the people. Finally, the operation report must be announced to the public annually.

* บทนำ

นับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทำให้บทบาทอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมเป็นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นถึงความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชน และความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองเฉพาะ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคหลังรัฐธรรมนูญ จึงมีบทบาทอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวาง โดยมีเพียงจะมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไป รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาคมท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหาร และการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น และจากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีมากขึ้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีการวางแผนที่ดี ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนา (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2546: 1-2)



ภาพจาก: [http://www.deqp.go.th/website/31/images/stories/6\(1\).jpg](http://www.deqp.go.th/website/31/images/stories/6(1).jpg)

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และ

เนื่องจากการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การปกครองการบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง ซึ่งจะถูกรตรวจสอบ โดยรัฐ และประชาคม ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในด้านการวางแผน พัฒนาเทศบาล จึงมีความสำคัญจะก่อให้เกิดผลดี ทั้งนี้ เพราะความร่วมมือ ในการพัฒนาจะมีจุดเด่น 3 ประการ คือ ด้านบริบท การมีส่วนร่วมในการ นำคนในท้องถิ่นที่รู้จักสังคมและสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพของชุมชนอย่างแท้จริงให้เข้า มามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้คนในท้องถิ่นมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของการพัฒนา และทำให้ประชาชนมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองในการร่วมกัน ทำงานในรูปแบบของการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและการกระทำอย่างเต็มที่ รวมถึงมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของชุมชน และต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาของชุมชนมากกว่าการที่จะนำโครงการที่กำหนดทุกอย่างมาจากภายนอกของ ชุมชนมาเรียบเรียงแล้วมาใช้ในชุมชน ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนปฏิเสธและหลีกเลี่ยง ที่จะให้ความร่วมมือ และสุดท้าย คือ ด้านจิตใจ การมีส่วนร่วมทำให้ประชาชน มีความรู้สึกที่ตนเองมีสิทธิในการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อชีวิตของตน (ทองอาน พาโทสง. 2543: 76-77)

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา และ แนวทางการพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และชุมชน แผนพัฒนาสามปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับ ปีงบประมาณแต่ละปี และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนแผน การดำเนินงาน หมายความว่า แผนการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนา และกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมด ในพื้นที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น (กระทรวงมหาดไทย. 2548: 1-10)

การวางแผน เป็นการพิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่เปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต เป็นการคาดการณ์ในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้น การวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณากำหนดแนวทางการปฏิบัติงานโดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในเขตเมืองและถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งองค์ประกอบของเทศบาล ประกอบด้วย สภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ สมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งของประชาชนฝ่ายหนึ่ง และอีกฝ่ายหนึ่งคือนายกเทศมนตรีทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและกำหนดนโยบายแนวทางการพัฒนานายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยมีข้าราชการเป็นผู้ปฏิบัติงานตามที่ระเบียบกฎหมายบัญญัติไว้ (นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2545: 30-33)

เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเทศบาลตำบลขนาดเล็ก ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเป็นเทศบาลตำบลหนองบัว ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 และแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น 1 สำนัก 4 กอง ดังนี้ สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง กองการศึกษา และกองสาธารณสุข โดยแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานของเทศบาลให้สามารถบริการประชาชนภายใต้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ให้บรรลุเป้าหมายของเทศบาล และความร่วมมือความรับผิดชอบของส่วนราชการภายในให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีหมู่บ้านในเขตพื้นที่รับผิดชอบจำนวน 10 หมู่บ้าน ประชากรจำนวน 14,280 คน มีปลัดเทศบาล เป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน มีนายกเทศมนตรี เป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูงในการควบคุมดูแลการบริหารงานของเทศบาล และมีประธานสภาเทศบาล ควบคุมการดำเนินงานในกิจการงานของสภา การจัดทำแผนพัฒนาสามปีนั้น ปลัดเทศบาล ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในปีงบประมาณที่ผ่านมา พบว่า การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีน้อยมาก ทำให้ข้อมูลหรือโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ได้รับไม่ได้มาจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ในการดำเนินงานด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปีให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยระบบการบริหาร การบริหารจัดการที่ดี การวางแผนอย่างมีวัตถุประสงค์จะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเข้าใจวิธีปฏิบัติ กระบวนการปฏิบัติ แล้วหาทางปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของแผนพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และประชาชนมีศักยภาพในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และมีความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องกำกับดูแลการปฏิบัติงานในด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นและตรงกับความต้องการของประชาชนที่จะพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

*** วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่

*** ประโยชน์ของการวิจัย**

1. ทราบถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่
2. ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชญ์ จังหวัดเชียงใหม่
3. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการนำมาพัฒนาท้องถิ่นได้ตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
4. ได้ข้อมูลที่จะนำไปพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในครั้งต่อไป

*** สมมุติฐานของการวิจัย**

1. ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ราบและพื้นที่สูงมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

*** ขอบเขตของการวิจัย**

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ใน 6 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
5. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
6. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 14,280 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 หมู่บ้าน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ราบและพื้นที่สูง

ตัวแปรตาม ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

* วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 14,280 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จากจำนวนประชากร 14,280 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรในการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 อันดับ คือน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยกำหนดน้ำหนักตั้งแต่ 1-5 มีจำนวน 1 ชุด เพื่อใช้ในการประเมินกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Checklist

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบตามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert) คือ

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตำรา วารสาร บทความผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องและขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา

2. จัดสร้างเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 อันดับ และแบบสอบถามที่เป็นข้อเสนอแนะ

3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบด้านเนื้อหาสาระและความถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาความสอดคล้องของคำถาม

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคำถามแต่ละหัวข้อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยใช้เกณฑ์การประเมินของ บุญชม ศรีสะอาด (2545: 65) ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบถามกับจุดประสงค์ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) ใช้เกณฑ์พิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไปถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงสามารถนำไปใช้ได้

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะไว้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

7. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Statistics) ด้วยการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.952

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัว จำนวน 390 ชุด โดยดำเนินการดังนี้

1. แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง
2. รวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างคืน
3. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และอัตราร้อยละ นำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย มีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่สูงในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ t-test แบบ Independent

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว วิเคราะห์หาค่าความถี่และนำเสนอตารางประกอบความเรียง

* สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย รองลงมา เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรสแล้ว มีอายุ 40-49 ปี ประชาชนส่วนใหญ่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ 5,001-10,000 บาท ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง รองลงมา คือ พื้นที่ราบ

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีกระบวนการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา และกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ผลการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ/แผนงานของท้องถิ่น และกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการบรรจุในโครงการหรือกิจกรรม

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน/หมู่บ้าน รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาสาเหตุของปัญหา และกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการนำปัญหาของหมู่บ้าน สู่เวทีประชาคมระดับตำบล

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางนโยบาย แผนงานโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขให้ตรงกับปัญหา และกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดโครงการ แผนงานและงบประมาณในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนเป็นกรรมการหรือเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการของหมู่บ้าน/ตำบล และกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามแผนหรือโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

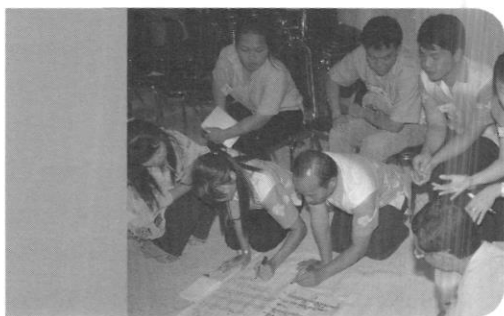
2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินงานด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินงานด้านศาสนา และวัฒนธรรมของท้องถิ่น รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

2.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลความสำเร็จของโครงการต่างๆ และกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาจากการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ราบและพื้นที่สูงในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ราบและพื้นที่สูงมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว พบว่า ปัญหาและอุปสรรค 3 อันดับแรกมีดังนี้ ชาวบ้านหรือชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง ประชาชนไม่ได้รับรู้ข่าวสาร และการไม่ได้รับฟังปัญหา เพราะส่วนใหญ่รับฟังปัญหาจากคณะกรรมการและผู้นำเท่านั้น ส่วนความต้องการให้เทศบาลตำบลหนองบัว

จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจากปัญหาความต้องการของประชาคมหมู่บ้าน พบว่า ความต้องการ 3 อันดับแรก ได้แก่ การคมนาคมและสาธารณูปโภค เช่น ถนนหนทางชำรุด การจัดทำท่อน้ำข้างถนนแบบมีฝาปิด การจัดทำไฟฟ้าข้างถนน การจัดทำประปาให้ทั่วถึง การขุดลอกคลอง เป็นต้น การสนับสนุนอาชีพให้แม่บ้าน พ่อบ้าน ประชาชนได้มีรายได้และเป็นที่รู้จักในระดับประเทศ และการจัดเก็บและ กำจัดขยะ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลหนองบัว 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการวางแผนอย่างรอบคอบและครอบคลุมการแก้ปัญหาในทุกด้าน ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเร่งด่วนและตรงความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ และมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบทุกปี



ภาพจาก: http://www.deqp.go.th/website/31/images/stories/DSC_0654.jpg

* ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีข้อเสนอแนะหลายประการที่เทศบาลตำบลหนองบัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว ควรมีการวางแผนอย่างรอบคอบ ครอบคลุมการแก้ปัญหาของท้องถิ่นในทุกด้าน ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเร่งด่วนและตรงความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่

2. จากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรค ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหนองบัว คือ ชาวบ้านหรือชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง ประชาชนไม่ได้รับรู้ข่าวสาร และการไม่ได้รับฟังปัญหา เพราะส่วนใหญ่รับฟังปัญหาจากคณะกรรมการและผู้นำเท่านั้น ดังนั้นเทศบาลตำบลหนองบัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร เกิดความรู้ความเข้าใจ และรับบทบาทหน้าที่ของตนเองในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีและการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอื่นๆ ให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการตรวจสอบติดตาม การดำเนินงานของเทศบาลตำบลหนองบัว เพื่อเป็นการศึกษาถึงบทบาทของภาคประชาชนกับการเมืองในระดับท้องถิ่น

2. ควรมีการศึกษาถึงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับใด และแรงจูงใจใดที่ทำให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมฯ, 2546.

กระทรวงมหาดไทย. เอกสารระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง, 2548.

ทองอน พไทสง. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เล่มที่ 2. เชียงราย: เทศบาลเมืองเชียงราย, 2543.
นันทวัฒน์ บรมานันท์. การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2545.

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา โครงการเศรษฐกิจชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

Factors Affecting Development of Community Economic Projects
of Pasang Sub-district Administrative Organization,
Dokkhamtai District, Phayao Province

นางศิวรา จิตสุขเจริญ¹



ภาพจาก: http://www.py-pao.go.th/picture/2557/12-dec56/4/IMG_4753.JPG

* บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 2) ศึกษาการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 3) วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

¹การศึกษานี้ได้รับทุนการศึกษาด้านการเกษตรจากบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 198 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ผลการศึกษา พบว่า

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 198 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็น อสม. และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี ความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจชุมชน มีความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างดี

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาตามรายชื่อแล้ว พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาตามรายชื่อแล้ว พบว่า ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ส่วนปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาเงินทุนมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชน ด้านการพัฒนาการผลิตมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชน ด้านการพัฒนาการตลาดมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชน และ ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการมากที่สุด คือ อาชีพเกษตรกร

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้

จังหวัดพะเยา ในภาพรวม มีตัวแปรที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด 8 ตัว สามารถนำมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
 Y' &= .989 + .541 (X_{10}) + .202 (X_9) + .930 (X_4) (\text{อาชีพเกษตรกร}) \\
 &+ .237 (X_2) (\text{อายุ 41-50 ปี}) - .651 (X_3) (\text{การศึกษามัธยมศึกษา}) \\
 &- .334 (X_3) (\text{การศึกษาประถมศึกษา}) + 1.682 (X_2) (\text{อายุต่ำกว่า 30 ปี}) \\
 &- 1.201 (X_5) (\text{รายได้เฉลี่ย/เดือนต่ำกว่า 5,000 บาท}) \\
 &- .156 (X_7) (\text{ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำกว่า 5 ปี}) \\
 &- .418 (X_5) (\text{รายได้เฉลี่ย/เดือน 10,001-15,000 บาท}) \\
 &+ .219 (X_7) (\text{ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 5-10 ปี}) \\
 &+ .118 (X_6) (\text{ตำแหน่งแกนนำกลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน}) \\
 Z' &= .686 (ZX_{10}) + .223 (ZX_9) + .803 (ZX_4) (\text{อาชีพเกษตรกร}) \\
 &+ .182 (ZX_2) (\text{อายุ 41-50 ปี}) - .414 (ZX_3) (\text{การศึกษามัธยมศึกษา}) \\
 &- .268 (ZX_3) (\text{การศึกษาประถมศึกษา}) + .215 (ZX_2) (\text{อายุต่ำกว่า 30 ปี}) \\
 &- 1.041 .201 (ZX_5) (\text{รายได้เฉลี่ย/เดือนต่ำกว่า 5,000 บาท}) \\
 &- .077 (ZX_7) (\text{ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำกว่า 5 ปี}) \\
 &- .352 (ZX_5) (\text{รายได้เฉลี่ย/เดือน 10,001-15,000 บาท}) \\
 &+ .129 .219 (ZX_7) (\text{ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 5-10 ปี}) \\
 &+ .081 (ZX_6) (\text{ตำแหน่งแกนนำกลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน})
 \end{aligned}$$

* Abstract

The aims of this study were: 1) to investigate the factors affecting the development of community economic projects of Pasang Sub-district Administrative Organization, Dokkhamtai District, Phayao Province; 2) to study the development of community economic projects; and 3) to examine the influence of reinforcing factors that affect the development of community economic projects. The sample group involved 198 participants and rating-scale questionnaire was employed as a means to collect the data. The data was statistically analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Stepwise Multiple Regression.

The findings revealed the background information about the respondents that majority of them was male with age range between 51-60 years old. Their education background was at the primary level. Their career was farmer with income range lower than 5,000 Baht per month. Their role in the community was Village Health Volunteer (O-So-Mor). Duration of their residency in the community was over 10 years. They held good knowledge and understanding about the operation of community economic projects.

Degree of people's participation in the community economic projects was found at the moderate level. When considering individual sub-domains, prioritizing problems and needs in the village/community domain was reported the highest mean score. In addition, degree of government support towards the community economic projects was reported at moderate level. When considering individual sub-domains, news and information supply domain was rated at the highest mean. In the same vein, the development of community economic projects domain was reported at the moderate level. When considering individual sub-domains, management enhancement domain held the highest mean score.

Reinforcing factors affecting the individual sub-domains of the development of community economic projects were reported. People's participation was reported the highest mean which directly affected budget development domain, production development domain, and marketing development domain. While farming career was rated the highest mean which directly affected management development domain.

Reinforcing factors analysis results revealed eight influential predictive variables which then used to formulated the predictive equation in the form of raw and standard scores as follows:

$$\begin{aligned}
 Y' = & .989 + .541 (X10) + .202 (X9) + .930 (X4)(\text{farming career}) \\
 & + .237 (X2)(\text{age 41-50 yrs.}) - .651 (X3)(\text{education:secondary}) \\
 & - .334 (X3)(\text{education:primary}) + 1.682 (X2)(\text{age below 30 yrs.}) \\
 & - 1.201 (X5)(\text{monthly income/below 5,000 Baht})
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& - .156 \text{ (X7) (village residency duration below 5 yrs.)} \\
& - .418 \text{ (X5) (monthly income/10,001-15,000 Baht)} \\
& + .219 \text{ (X7) (village residency duration 5-10 yrs.)} \\
& + .118 \text{ (X6) (community role:monetary savings leader/village funds)} \\
Z' = & .686 \text{ (ZX10)} + .223 \text{ (ZX9)} + .803 \text{ (ZX4) (farming career)} \\
& + .182 \text{ (ZX2) (age 41-50 yrs.)} - .414 \text{ (ZX3) (education:secondary)} \\
& - .268 \text{ (ZX3) (education:primary)} + .215 \text{ (ZX2) (age below 30 yrs.)} \\
& - 1.041 .201 \text{ (ZX5) (monthly income/below 5,000 Baht)} \\
& - .077 \text{ (ZX7) (village residency duration:below 5 yrs.)} \\
& - .352 \text{ (ZX5) (monthly income/10,001-15,000 Baht)} \\
& + .129 .219 \text{ (ZX7) (village residency duration: 5-10 yrs.)} \\
& + .081 \text{ (ZX6) (community role:monetary savings leader/village funds)}
\end{aligned}$$

* บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลหรือ อบต. เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบล่าสุดโดยมีวิวัฒนาการมาจากสภาตำบล เหตุที่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นมาใหม่นั้นเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้มากขึ้น จึงได้พิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ “สภาตำบล” ที่มีอยู่เดิมใหม่และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” และได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้มาจนถึงปัจจุบัน คือ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 ปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น 5,767 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2553: 7) ความมุ่งหมายของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล คือ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงานและปกครองตนเอง ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สามารถกำหนดทิศทางนโยบาย โครงการและกิจกรรม เพื่อให้แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลและหมู่บ้านได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้แล้วตามพระราชบัญญัติสภาตำบล

และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้ระบุให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรม 5 หมวด คือ หมวดสาธารณูปโภค หมวดการศึกษา และข้อมูล หมวดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมวดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมวดเศรษฐกิจชุมชนและในบรรดากิจกรรมทั้ง 5 หมวดนั้นได้มีการระบุไว้ให้เป็นหน้าที่ที่ต้องทำและหน้าที่ที่อาจจัดทำตามข้อบังคับของกฎหมาย ตามมาตรา 64 (2)

จากหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายดังกล่าวนั้น ถือได้ว่าเป็นหน้าที่ปกติ แต่เมื่อเกิดสถานการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจขึ้น จนรัฐบาล ต้องพึ่งการเงินจาก IMF และถือเป็นวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากกระแสเศรษฐกิจ แบบโลกาภิวัตน์หรือลัทธิเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism) ที่เน้นการค้าการลงทุนและการบริการระหว่างประเทศ เศรษฐกิจดังกล่าวถือเป็นกระแสหลัก แต่ก็เป็นกระแสเศรษฐกิจที่ไม่อาจให้ความมั่นใจหรือให้คำมั่นสัญญาใดๆ กับใครว่าจะสนองตอบความต้องการของประชาชนได้ ผู้คนจะเต็มไปด้วยความรู้สึกหวั่นไหวและไม่แน่นอน ต่อชะตากรรมในอนาคตแต่ภายใต้ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจนี้ได้มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยเชื่อว่าน่าจะเป็นแนวทางทำให้เกษตรกร พอยู่พอกินและอยู่ดีมีสุขได้ในระยะต่อไป ภารกิจที่สำคัญของกระทรวงมหาดไทย คือ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ซึ่งกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญห “ปากท้อง” ของประชาชนโดยน้อมนำกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” มากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ประการ 9 กิจกรรม ภายใต้โครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อันประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาโดยยึดครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก ยึดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย ยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ยึดการส่งเสริมการตลาดชุมชน ยึดการจัดเวทีชาวบ้าน และกำหนดกิจกรรมสนับสนุน 9 กิจกรรม คือ การเกษตรผสมผสาน การพัฒนา แหล่งน้ำขนาดเล็ก การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การพัฒนากลุ่มอาชีพ การทำฝักริข่าย องค์กรชุมชน การจัดลานค้าชุมชน การพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน การประชาคม อำเภอและการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร (กระทรวงมหาดไทย. 2541: 31)

จากยุทธศาสตร์ 5 ประการ 9 กิจกรรม ดังกล่าวทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นหน่วยงานในการสนับสนุน ควบคุมและติดตามการปฏิบัติงานตามนโยบาย ของรัฐบาล ในฐานะเป็นหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ในการพัฒนาทั้งด้านการเมืองการปกครอง สังคมวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องดำเนินนโยบายหรือปรับแผนงานโครงการ กิจกรรม มาดำเนินโครงการสนับสนุนให้ชุมชนหรือตำบลโดยบุคคลหรือครอบครัวหรือองค์กรชุมชน เข้าร่วมในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชน ร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับตนเองมากขึ้น มีลักษณะ มั่นคงยั่งยืน ภายใต้แนวคิด “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์” เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โดยอย่างน้อย ควรมีรายได้อยู่ในระดับพออยู่พอกิน หากองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถ นำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมาใหม่และยังดำเนินการ ได้ไม่นาน สภาพปัญหาหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลก็คือ ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่พร้อมหรือขีดความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนา ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและอำนาจ หน้าที่ในฐานะสมาชิกหรือคณะกรรมการบริหาร ขาดทักษะการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การบริหารการคลังและงบประมาณ ประกอบกับประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (โกวิทย์ พวงงาม, 2541: 33)

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ตามอำนาจ หน้าที่ที่ระบุไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยให้เป็นหน่วยงานคอยสนับสนุน ควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการดังกล่าว แต่เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล มีการกิจให้เลือกทำมากมายหลายด้าน รวมถึงมีการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง ให้กับท้องถิ่นหลายภารกิจ ประกอบกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลเองมีงบประมาณ ค่อนข้างจำกัด องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ต้องรอรับงบประมาณอุดหนุน จากภาครัฐมากกว่าการจัดเก็บรายได้เองและงบประมาณหรือโครงการส่วนใหญ่ จะให้ความสำคัญแต่เรื่องโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าด้านอื่น ทำให้การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจชุมชนมีน้อย ไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม ประชาชนไม่มีความเข้มแข็ง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ดังนั้นเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สามารถที่จะทำหน้าที่ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ให้เกิดเป็นชุมชนตามเป้าหมายในโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองตามนโยบาย ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพการดำเนินงานของโครงการ ปัจจัย สนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาซึ่งการจะดำเนินงานตามโครงการ

ดังกล่าวข้างต้นให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน ทั้งในส่วนที่มาจากประชาชนในท้องถิ่นแต่ละแห่งไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของโครงการเศรษฐกิจชุมชน การให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการทุกขั้นตอนและการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมจากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ เพื่อค้นหาผลแห่งการพัฒนาตามโครงการดังกล่าวสำหรับเป็นแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริม สนับสนุนให้การดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจชุมชน ประสบผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเกิดผลประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในตำบล



ภาพจาก: http://www.py-pao.go.th/picture/2557/12-dec56/4/IMG_4756.JPG

* วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

*** ประโยชน์ของการวิจัย**

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
2. ทำให้ทราบถึงการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
3. ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานของโครงการเศรษฐกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

*** ขอบเขตของการวิจัย**

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีขอบเขตในการศึกษาวิจัยดังนี้ คือ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 392 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 198 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาพื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในการศึกษาออกเป็นการศึกษาปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการและการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนและกำหนดตัวแปรสำหรับการศึกษาได้ดังนี้

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ (X): Independent Variable ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่ง/บทบาทในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อโครงการเศรษฐกิจชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. ตัวแปรตาม (Y): Dependent Variable ได้แก่ การพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- 2.1 ด้านการพัฒนาเงินทุน
- 2.2 ด้านการพัฒนาการผลิต
- 2.3 ด้านการพัฒนาการตลาด
- 2.4 ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ

ขอบเขตด้านเวลา

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-31 ตุลาคม 2554

* วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เพื่อจะนำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างกระบวนการดำเนินงานในโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดและวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกของโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอตอคำใต้ จังหวัดพะเยา จำนวน 392 คน จากจำนวนโครงการเศรษฐกิจชุมชน ทั้งหมด 10 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง การคำนวณหาขนาดของประชากรเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมนั้น สำหรับการศึกษาวิจัยนี้ ใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (Yamane. 1973: 3) ในระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 ซึ่งจะได้ขนาดประชากรที่เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 198 คน

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. โดยใช้ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ทำการหาจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่มที่ต้องการสุ่ม โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม/ชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากการคำนวณจำนวนตัวอย่างตามสูตรข้างต้น ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกโครงการเศรษฐกิจชุมชนแต่ละกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอตอคำใต้ จังหวัดพะเยา

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-31 ตุลาคม 2554

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเอง ลักษณะของแบบสอบถาม มีทั้งหมด 6 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่ง/บทบาทในชุมชนและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งลักษณะคำถามมีทั้งคำถามเชิงบวกและเชิงลบ คือ ใช่ และ ไม่ใช่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ดังนั้นในการเก็บข้อมูลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลการปฏิบัติงาน ในโครงการเศรษฐกิจชุมชนและประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการพัฒนา ตามโครงการนี้

ผู้วิจัยจึงลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตัวเองโดยมีผู้ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ประสานขอความอนุเคราะห์จากท่าน ผู้อำนวยการและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง ทุกหมู่บ้านในการประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือ จากประชาชนในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้กลับมาเป็นฐานข้อมูลให้กับทางชุมชน

ในการเก็บข้อมูลตามแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้จัดเก็บตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้คำนวณไว้ของแต่ละหมู่บ้าน จนครบตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำกับข้อมูล

ผู้วิจัยได้ออกแบบข้อคำถามตามตัวแปรที่ศึกษา ตัวชี้วัดและแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 เป็นบรรทัดฐาน กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประกอบการนำเสนอการศึกษาอิสระ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสอบถามด้วยวิธีทางสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของ ตารางประกอบคำบรรยาย (Tabular Presentation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัย ได้นำแบบสอบถามมาสร้างคู่มือลงรหัสในแบบฟอร์มและบันทึกข้อมูลจากแบบฟอร์ม รหัสลงในคอมพิวเตอร์ โดยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย (Tabular Presentation) และใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Content Analysis) โดยใช้

1.1 ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายค่าของตัวแปรที่เป็นข้อมูลทั่วไป ในตอนที่ 1 และการวัดความรู้ความเข้าใจของประชาชนในแบบสอบถามตอนที่ 2

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายค่าของตัวแปรในข้อคำถามตอนที่ 3 ตอนที่ 4 และตอนที่ 5 ซึ่งเป็นระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อข้อคำถามในแต่ละประเด็น

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลแบบถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

* สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” พบผลการศึกษา ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 198 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็น อสม. และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี

ความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจชุมชน

มีความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งจำนวนข้อที่ประชาชนตอบถูกและเกินร้อยละ 60 ขึ้นไปมีจำนวน 12 ข้อ โดยการจัดทำผังเครือข่ายองค์กรชุมชน เป็นกิจกรรมที่สร้างระบบข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรชุมชนที่มีอยู่ในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 97.50 การสนับสนุนข่าวสารการผลิตและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นวิวัฒนาการการผลิตวิธีหนึ่ง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 93.90 และวัตถุประสงค์การพัฒนาการบริหารและการจัดการ คือ

มุ่งหวังให้ชุมชนดำเนินกิจการโดยการกู้หนี้ยืมสินจากคนอื่นมาลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิต
จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ ($\bar{x}=2.95$) และ
เมื่อพิจารณาตามรายชื่อแล้ว พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของ
ปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ ($\bar{x}=3.37$)
รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมเข้าประชุมเพื่อรับฟังการชี้แจงเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจชุมชน
มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{x}=3.26$) และต่ำสุด คือ ชุมชนมีการร่วมประเมินผลการดำเนิน
กิจกรรมของโครงการเศรษฐกิจชุมชนเทียบกับการสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนอง
ต่อความต้องการของคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=2.60$)

ระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ ($\bar{x}=2.73$)
และเมื่อพิจารณาตามรายชื่อแล้ว พบว่า ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ
กับคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ ($\bar{x}=2.90$) รองลงมา คือ ให้ความช่วยเหลือ
เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{x}=2.87$) และ
ต่ำสุด คือ ช่วยเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ ($\bar{x}=2.52$)

การพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชน

การพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง
โดยมีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ ($\bar{x}=2.61$) และเมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า
ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ ($\bar{x}=2.67$) รองลงมา คือ
ด้านการพัฒนาการผลิต มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{x}=2.59$) และต่ำสุด คือ
ด้านการพัฒนาเงินทุน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=2.54$)

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

จากการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) การศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้ 6) ตำแหน่ง/บทบาทในชุมชน 7) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 8) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อโครงการเศรษฐกิจชุมชน 9) การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชน 10) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในโครงการเศรษฐกิจชุมชน กับการดำเนินกิจกรรมตามโครงการเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลแบบถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ผลการวิเคราะห์ พบว่า

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ด้านการพัฒนาเงินทุนมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชน รองลงมา คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 5-10 ปี และตัวแปรที่ส่งผลน้อยที่สุด คือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว



ภาพจาก: http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Alternative/images/h01-01-01_p02.jpg

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ด้านการพัฒนาการผลิตมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชน รองลงมา คือ อายุ 41-50 ปี และตัวแปรที่ส่งผลน้อยที่สุด คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ด้านการพัฒนาการตลาดมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชน รองลงมา คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 5-10 ปี และตัวแปรที่ส่งผลน้อยที่สุด คือ การศึกษามัธยมศึกษา

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการมากที่สุด คือ อาชีพเกษตรกร รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชน และตัวแปรที่ส่งผลน้อยที่สุด คือ รายได้เฉลี่ย/เดือนต่ำกว่า 5,000 บาท

ในภาพรวม ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ในภาพรวม ตัวแปรอิสระที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 8 ตัว ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (X10), การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเศรษฐกิจชุมชน (X9), อาชีพเกษตรกร (X4), อายุ 41-50 ปี (X2), การศึกษามัธยมศึกษา (X3), การศึกษาประถมศึกษา (X3), อายุต่ำกว่า 30 ปี (X2), รายได้เฉลี่ย/เดือนต่ำกว่า 5,000 บาท (X5), ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำกว่า 5 ปี (X7), รายได้เฉลี่ย/เดือน 10,001-15,000 บาท (X5), ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 5-10 ปี (X7), ตำแหน่งแกนนำกลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน (X6)

ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชน สามารถสรุปได้ว่า

กลุ่มสมาชิกโครงการเศรษฐกิจชุมชน มีความต้องการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการโครงการเศรษฐกิจชุมชน ให้เกิดการพัฒนาวงยังยืน โดยดำเนินการให้ครอบคลุม

ทั้ง 4 มิติ อันประกอบด้วย มิติที่ 1 เงินทุน มิติที่ 2 การผลิต มิติที่ 3 การตลาด และ มิติที่ 4 การบริหารจัดการ อันจะช่วยให้กลุ่มสมาชิกโครงการเศรษฐกิจชุมชนสามารถ ดำเนินการโครงการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน อีกทั้งเป็นการช่วยลดภาระหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือ กลุ่มสมาชิกโครงการเศรษฐกิจชุมชนอีกด้วย

* ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ เศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างดี แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์แล้วผลที่ออกมาเป็นลบ (-) หรือผกผันกัน แม้ว่าชาวบ้านจะมีความรู้ความเข้าใจแต่ก็ไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของโครงการนี้ กลับกลายเป็นปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องจากความรู้ความเข้าใจนั้นเป็นเรื่องของ “การรับรู้” หรือ “นามธรรม” แต่การวัดผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมตามโครงการเศรษฐกิจชุมชน นั้นวัดจาก “การปฏิบัติจริง” หรือ “รูปธรรม” ที่มีตัวชี้วัดชัดเจน ซึ่งความสำเร็จของ การดำเนินกิจกรรมตามโครงการเศรษฐกิจชุมชนนั้น พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาทางด้านความรู้ความเข้าใจของ ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมตามโครงการเศรษฐกิจชุมชน โดยจัดการ ฝึกอบรม/สัมมนา/ประชุม/ชี้แจงสมาชิก การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับกลุ่มอาชีพประเภทเดียวกันที่ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่กลุ่มสมาชิกโครงการ ซึ่งเป็นผลดี ต่อการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการพัฒนา ให้กลุ่มสมาชิกได้มีความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและ ตรงกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งของโครงการอีกด้วย

ควรมีการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในเรื่องของการพึ่งตนเองด้าน เศรษฐกิจ ผ่านกลไกหลัก 3 กลไก คือ กลไกทางสังคม กลไกทางวัฒนธรรม และ กลไกทางการศึกษา ซึ่งกลไกทั้ง 3 กลไกนี้ล้วนมีอยู่ในแต่ละชุมชนและสามารถ ส่งเสริม สนับสนุนให้เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานของโครงการเศรษฐกิจชุมชน ให้เกิดผลสำเร็จได้ในฐานะที่เป็น “ทุนทางสังคม” ของแต่ละชุมชน เนื่องจาก

เป็นการช่วยให้การดำเนินการโครงการเศรษฐกิจชุมชนได้เกิดการพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจชุมชนระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: กรมฯ, 2553.

กระทรวงมหาดไทย. **คู่มือการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงฯ, 2541.

โกวิทย์ พวงงาม. **การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการมิติใหม่ในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2541.

Yanane. **Statistic:An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row. 1973.

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

Participation of the People in Formulating Local Community
Development Plan—A Case Study of Wieng Sub-district
Administrative Organization, Thoeng District, Chiangrai Province

นายฉันทา มีความรัก¹



ภาพจาก: http://3.bp.blogspot.com/-3kmJ3g5Ve-0/USLzIJhYysI/AAAAAAAAABtM/N4N9i0VKB7Y/s1600/IMG_3880.jpg

★ บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นประชาชนที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตตำบลเวียง จำนวน 392 คน โดยการสุ่ม

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

แบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง สรุปผลการศึกษาดังนี้

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี สถานภาพสมรสแล้ว มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมปลาย ประกอบอาชีพเกษตรกรและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท

ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติการ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรให้มีการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหา ในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการจัดซื้อจัดจ้าง ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะให้ข้อบัญญัติที่ได้รับการอนุมัติแล้วควรมีการสำเนาประกาศให้ประชาชนทราบ และในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรให้มีการติดตามประเมินผลตามแผนพัฒนาทุก 3 เดือน

* Abstract

The aim of this study was: 1) to investigate the level of participation of the people in formulating the local community development plan of Wieng Sub-district Administrative Organization, Thoeng District, Chiangrai Province; and 2) to study possible guidelines to maximize the level of people's participation in formulating the local community development plan. Three hundred ninety two participants, whose identity is Thai and house registration is located in Wieng Sub-district, were recruited using stratified

random sampling technique. Five-rating scale questionnaire with reliability value at .89 was employed as a means to collect the data. The data was statistically analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistical data was tabulated and reported in a descriptive manner.

The findings indicated that majority of the respondents were male with their age range between 41 to 50 years old. Their marital status was reported married. Their education background was lower than the high school level. Their career was farmer with an average income range lower than 5,000 Baht per month.

High degree of participation of the people in formulating the local community development plan was reported. However, regarding the individual domains in ascending order, the operation domain held highest degree of participation, while beneficiary, decision making, and monitoring and evaluation were the subsequent domains that held fewer degree of participation from people in Wieng Sub-district, Thoeng District, Chiangrai Province respectively.

Possible guidelines towards maximizing the degree of participation from the people in formulating the local development plan included decision making domain and the people voiced their opinion that community meeting should be organized and served as a stage where the problems are presented. With regard to operation domain, the people suggested that the people should be allowed more role in the procurement activities. For the beneficiary domain, the people voiced their thoughts that if any of the legal announcement concerning the benefits of the people was approved, the documents must be made publicized through public announcement and in written form. Regarding the monitoring and evaluating domain, the people suggested that the development plan should be monitored and evaluated every three months.

* บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทยที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อการกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบลซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มีโอกาสเรียนรู้การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของตนเอง โดยการเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง หรือที่เรียกกันว่า การปกครองตนเอง (Local Self Government) ตามระบอบประชาธิปไตย องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ชนบทมากที่สุด (ศุภชัย ยาวะประภาส. 2540: 3) และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาล องค์การปกครองส่วนตำบลและการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นนอกจากจะมีอำนาจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย ดังนั้นการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อปัญหา ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของความสำเร็จ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ทุกขั้นตอนโดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จะสามารถพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ประชาชนก็ย่อมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิดค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหา การตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นที่จัดขึ้นในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าว เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับจากการลงมือกระทำกิจกรรมและทำให้ทราบถึงวิธีที่จะจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชนได้อย่างถูกต้อง

และทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนั้นยังช่วยให้ประชาชนเกิดการคิดเป็นทำเป็น และมีความรู้สึกว่ากิจกรรมต่างๆ พวกตนมีส่วนเป็นเจ้าของโครงการอย่างแท้จริง โดยที่รัฐได้มุ่งเน้นและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกัน หัวใจสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น นั่นคือ การประชาคมหมู่บ้านคือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกันเสนอปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านแต่ละท้องถิ่น แต่เนื่องด้วยที่ผ่านมาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีปัญหาการจัดทำแผนเนื่องจากประชาชนในตำบลไม่มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการของตนเองให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง และไม่สามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ เนื่องจากประชาชนไม่รู้ช่องทางหรือวิธีการที่จะติดตามตรวจสอบ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเองไม่ได้จัดบริการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการตรวจสอบอย่างเพียงพอ (ศิริพงษ์ นิมมา. 2550: 9)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล โดยผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ใช้เป็นกรณีศึกษา ผลของการศึกษาจะใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

*** วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

* ประโยชน์ของการวิจัย

ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เป็นข้อมูลสารสนเทศเชิงประจักษ์สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาการวางแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นกรอบ ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ปรับปรุง การบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเวียง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย และหลักการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่าง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ได้ทราบข้อเสนอแนะของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการวิจัยการมีส่วนร่วม และผลของการวิจัย จะเป็นประโยชน์สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบาย การวางแผน หรือกำหนดแนวทาง ในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผล ในทางที่ดีต่อการเมืองการบริหารงาน และบรรลุเป้าหมายต่อไป



ภาพจาก: http://3.bp.blogspot.com/-KsaGc2pXxoI/USL1uSBGAWI/AAAAAAAABuU/rXJRdgRZAio/s320/IMG_2595.jpg

*** สมมติฐานของการวิจัย**

ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมากขึ้นไป

*** ขอบเขตของการวิจัย**

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่ทำการศึกษา ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งสิ้น 25 หมู่บ้าน

ขอบเขตด้านประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตตำบลเวียง จำนวน 13,321 คน (สำนักบริหารการทะเบียน. 2550: 34)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตตำบลเวียง ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro. 1973: 54) จำนวน 392 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ในด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน (Cohen John M. 1980: 89) ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ)
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผล

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง มี 4 ด้าน ประกอบด้วย

- 1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ
- 1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ)

- 1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลประโยชน์
- 1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผล
2. แนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

★ วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 13,321 คน (สำนักบริหารการทะเบียน. 2550)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตตำบลเวียง ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro. 1973) จำนวน 392 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วจึงดำเนินการสุ่มแบบอย่างง่ายตามสัดส่วนโดยการจับสลาก ดังนี้

ผู้วิจัยได้จัดจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด 392 คน ออกเป็น 25 กลุ่ม โดยแบ่งออกตามหมู่บ้านทั้งหมดในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 25 หมู่บ้าน

จากนั้นผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนโดยวิธีการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยชุดคำถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ในการศึกษาค้างนี้ ได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลสอบถามประชาชนตำบลเวียง ด้วยตนเอง โดยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ

1. ศึกษาแหล่งข้อมูลที่ได้จากการสอบถามข้อมูลจากประชาชนเป้าหมายในพื้นที่ตำบลเวียง จากนั้นนำข้อมูลประชาชนตำบลเวียงและจากการศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมาสร้างแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือเพื่อไปหาความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ

3. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับประชาชนตำบลหลวง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับตำบลเวียง จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.89

5. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจำนวน 392 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับฉลาก

6. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลทีรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ลงรหัสจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีรายละเอียดดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์และบรรยายเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง

อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 ด้าน โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ และนำเสนอประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ใช้สถิติ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

* สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี สถานภาพสมรสแล้ว มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมปลาย ประกอบอาชีพเกษตรกร และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ โดยแยกเป็นประเด็น ได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ได้ร่วมเสนอปัญหา ความต้องการของท่านเพื่อนำข้อมูลไปจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมา คือ ได้ร่วมจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ได้ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่น ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนร่วม

ด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำรายละเอียดของโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมา คือ การได้เข้าร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้แทนประชาคมตำบล เพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การได้เข้าร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้แทนประชาคมตำบล เพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รองลงมา คือ ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เช่น การประกอบอาชีพ โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนร่วม

ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การได้เข้าร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้แทนประชาคมตำบล เพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รองลงมา คือ การได้ให้ความร่วมมือในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การได้ติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

3. แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ข้อเสนอแนะแนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้แก่

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะให้มีการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหามากที่สุด รองลงมา คือ ให้มีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และควรให้การแก้ไขปัญหาของชุมชนควรให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ดำเนินการ) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการจัดซื้อจัดจ้างมากที่สุด

รองลงมา คือ การเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้างของประชาชน ควรคัดสรรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม และควรมีการประชุมตั้งคณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะให้ข้อบัญญัติที่ได้รับการอนุมัติแล้วควรมีการสำเนาประกาศให้ประชาชนทราบมากที่สุด รองลงมา คือ ควรมีการแจ้งประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าในการขอเข้ารับการประชุมสภาหรือการประชุมจัดทำแผน และควรจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมประเพณีของชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า ควรให้มีการติดตามประเมินผลตามแผนพัฒนาทุก 3 เดือนมากที่สุด รองลงมา คือ ควรมีการทบทวนการจัดทำแผนพัฒนาทุกปี ควรมีการติดตามผลและสรุปปัญหาเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนา และควรมีการประเมินความคุ้มค่าของโครงการ

★ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญในการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงให้มากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรเน้นการติดตามและการประเมินผล โดยการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ คณะกรรมการและประชาชนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้วย

2. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

3. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ตรวจสอบรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

4. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับทราบรายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

5. ควรมีการทบทวนการจัดทำแผนพัฒนาทุกปี

6. ควรมีการติดตามผลและสรุปปัญหาเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนา

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน และเพื่อตอบสนองต่อปัญหา ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

2. ศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำเทคนิคในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ศึกษาบทบาทการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. โดยกระบวนการประชาชน เพื่อให้การดำเนินงานของ อบต. มีความถูกต้อง และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- ศิริพงษ์ นิมมา. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. การค้นคว้าอิสระ ropic. (รัฐประศาสนศาสตร์) ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540. สำนักบริหารการทะเบียน. อำเภอเทิง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2550
- Cohen John M. Participation: Concept and Measure for Project Design Design Implementation and Evaluation. New York : McGraw-Hill. 1980.
- Yamane, Taro. Statistics: An Introductory Analysis. 2nd ed. New York: Harper and Row. 1973.

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

Roles of Local Community Leaders in Environment and Natural Resources
Management in Muang Kham Sub-district, Phan District, Chiangrai Province

นางสาวณัฏยา ราชมนั



ภาพจาก: http://www.up.ac.th/zulu_store/FileStorage.aspx?fileID=16323

* บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ จำนวน 93 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผลของการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 บทบาท บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำในชุมชนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างรู้คุณค่า และมีบทบาทในการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างแหล่งน้ำให้กับประชาชน บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ มีบทบาทในการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องของผลกระทบของการเกิดภาวะโลกร้อนและภัยธรรมชาติต่างๆ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างรู้คุณค่าและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างถูกวิธี บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรดิน ได้แก่ ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินในการประกอบอาชีพ มีบทบาทในการส่งเสริม แนะนำ โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ประชาชนลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร เพื่อลดปัญหาดินเสื่อมสภาพ และมีบทบาทด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ได้แก่ มีบทบาทร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมรณรงค์ให้ประชาชนไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในแม่น้ำลำคลอง สถานที่สาธารณะต่างๆ และมีบทบาทร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีการกำจัดขยะที่ถูกวิธี ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เรียงลำดับบทบาทจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำ บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ บทบาทของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรดิน

ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในบทบาทของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรมีการรณรงค์ ให้ความรู้แก่ประชาชน ให้มีความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลให้มากขึ้น และทางองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ ควรที่จะเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบลให้มากขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย สิ่งที่ผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบลม่วงคำเห็นว่าควรจะตระหนักถึงความสำคัญให้มาก คือ การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ควรจัดให้มีรถเก็บขยะ และมีการกำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ

* Abstract

This study was aimed at: 1) investigating the roles of local community leaders in environment and natural resources management in Muang Kham Sub-district; and 2) examining problems, obstacles, and suggestions towards the roles of local community leaders in environment and natural resources management in Muang Kham Sub-district. The population was 93 local community leaders in Muang Kham Sub-district. Questionnaire was employed to collect the data and the data was analyzed using frequencies, percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed the roles of local community leaders in environment and natural resources management within four domains, that is, water, forest, soil, and wastes in the community.

With regard to water resources management, the respondents reported that local community leaders acted as good role model in conserving community water resources, showing wisely use of the community water resources, and cooperating with other societal units to built water resources for the community. For forest resources, the findings indicated that local community leaders performed their roles by working collaboratively with other societal unites to educate people about global-warming effects and natural disasters that might occur as the result of destroying forest resources. They also acted as good role model in thoughtful use of forest resources through natural-friendly methods. About soil resources, local community leaders behaved as good role model in showing awareness for the use of soil resources in their career and demonstrating reduction of chemical use in agriculture to prevent soil from depletion. Regarding wastes management in the community, local community leaders worked closely with the concerned parties in running the campaign to promote no-dropping rubbish in to water resources as well as any public areas. The campaign also included advertising effective method to get rid of the wastes in a hygienic manner. In ascending order, the respondents voiced their opinion towards

the observed roles of local community leaders in environment and natural resources in four domains were water resources, forest resources, wastes management, and soil management.

Suggestions reported by the respondents were local community leaders should pay more attention to campaigning strategy aiming at educating the people in order to draw more participation from the people to work with Sub-district Administrative Organization. With emphasis, the Muang Kham Sub-district Administration should play the major role in performing environment and natural resources conservation activities in the sub-district area. The highly underscored activity was waste management in the community. The respondents suggested that garbage trucks should be sufficiently provided and rubbish disposal should be in hygienic manner.

* บทนำ

โลกกำลังเผชิญกับวิกฤติการณ์ต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม สาเหตุของวิกฤติการณ์ดังกล่าวมีที่มาจาก 2 แหล่งที่สำคัญ คือ การกระทำของธรรมชาติเองและการกระทำโดยน้ำมือมนุษย์ สิ่งที่น่าสังเกตจากวิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น คือ ถ้ามีสาเหตุมาจากธรรมชาติ แม้จะมีความรุนแรงเพียงใดก็ตาม การกลับฟื้นคืนสภาพ (Resilience) จะเป็นไปได้ค่อนข้างเร็ว ผิดไปจากการกระทำของมนุษย์ การพลิกฟื้นคืนสภาพสู่ความเป็นธรรมชาตินั้นมักใช้เวลาอันยาวนานหรืออาจจะเป็นไปไม่ได้เลย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของโลกที่กำลังเสื่อมโทรม ให้เป็นสภาวะแวดล้อมที่ยั่งยืนในอนาคต กระบวนการจัดการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของหลากหลายประชาคมและที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น คือ ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการมนุษย์ควบคู่ไปกับการจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มนัส สุวรรณ. 2549: 37)

นอกจากนี้ ในประเทศกำลังพัฒนามองปัญหาต่างๆ ที่ปรากฏในกระแสชีวิตประจำวัน เฉพาะที่เห็นเด่นชัด การแก้ไขทำให้ไม่ได้ผลเพราะสภาพวิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคมที่เชื่อมโยงปัญหาอื่นๆ อีกหลายด้าน เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ ที่สนองตอบต่อความต้องการของมนุษย์ จึงแสวงหาระบบเงินตราและวัฒนธรรมมาบริโภคและทำลายธรรมชาติ ทำลายสังคม จนในที่สุดจะทำลายตนเองด้วย (สุพรรณิ มีเทศน์. 2542: 22-23) จนมาถึงในระยะเวลาไม่กี่สิบปีมานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่าง พ.ศ. 2534 ถึง พ.ศ. 2544 ซึ่งเรียกกันว่า "ทศวรรษแห่งการพัฒนา" นั้น ปรากฏว่าได้มีปัญหารุนแรงทางด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของประชากรและความเจริญก้าวหน้า เช่น ปัญหาทางด้านมลพิษ ทางน้ำ ทางอากาศ ทางอาหาร เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมสลายและหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็ว เช่น ป่าไม้ น้ำมัน พืช สัตว์ป่าทั้งที่เป็นอาหารและที่ควรจะอนุรักษ์ไว้เพื่อการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและชุมชนของมนุษย์ เช่น การวางผังเมืองและชุมชนไม่ถูกต้อง



ภาพจาก: http://file.siam2web.com/rahangmaket/2010109_40547.jpg

ทำให้เกิดการแออัดยัดเยียด การใช้ทรัพยากรผิดประเภทและผิดลักษณะ ตลอดจนปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมและปัญหาจากของเหลือทิ้ง ได้แก่ ขยะมูลฝอยและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ การแก้ไขปัญหานี้ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของประชาชนและการมีจิตสำนึกที่ดีต่อการรักษาสีสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2544: 15) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายขึ้น สามารถติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็ว แต่มนุษย์มีปัญหามากมายที่ต้องแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดภาวะขาดสมดุลทางธรรมชาติลดน้อยลง ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การอุปโภค การบริโภคต่างๆ (กรมส่งเสริมคุณภาพและสิ่งแวดล้อม. 2544: 8)

ประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับของประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ กล่าวคือ อัตราการเพิ่มของประชากรโดยทั่วไปค่อนข้างสูง ทำให้ประชากรของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท มีระดับการศึกษาต่ำและเป็นเกษตรกร ขาดแคลนทรัพยากรหลักที่จะใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และขาดประสิทธิภาพในการจัดสรรและจัดการทรัพยากรที่อำนวยให้ภายในประเทศเกิดประโยชน์สูงสุด ปัญหาที่ทำให้การพัฒนาประเทศล่าช้าอีกประการหนึ่ง คือ การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถึงแม้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะได้บรรจุนโยบายเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรไว้อย่างสวยงาม แต่ดูเหมือนจะเป็นหลักการมากเกินไป ไม่มีการปฏิบัติตามนโยบายอย่างจริงจัง อาจเป็นไปได้ว่า การจัดสรรทรัพยากรไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้นเป็นเพราะประเทศขาดผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ ขาดงบประมาณ ยึดหลักการหรือแนวคิดในการพัฒนาบางอย่างมากเกินไป กลไกการปกครองยังไม่ดีพอหรืออาจเป็นเพราะการขาดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่อย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่ (มนัส สุวรรณ. 2549: 2)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการปฏิบัติงานดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นที่กำลังแปรสภาพจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองและสังคมอุตสาหกรรม (เสาวลักษณ์ ทรงสรวง. 2541: 45) คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งจะต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีความตระหนักในการช่วยดูแลแก้ไขปัญหาด้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มาก ดังนั้น ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลต้องตระหนักและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับว่าทุกวันนี้จะทวีความรุนแรง

มากขึ้นเรื่อยๆ และเป็นแนวทางเดียวที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ได้อย่างยั่งยืน คือ ผู้นำจะต้องให้ความสำคัญ แก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและทำด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามหาภัยของผู้นำท้องถิ่น ในองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ อำเภอกงหรา จังหวัดเขียงราย ในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังไม่มี ความชัดเจน ไม่เป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นด้านการดูแลบำรุงรักษาป่าไม้ ดินและน้ำ การกำจัดขยะมูลฝอย ทำให้เมื่อมีการลงไปปฏิบัติแล้ว จึงทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือน้อยหรือไม่ให้ความร่วมมือ อีกทั้งประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตำบล ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การตัดไม้ทำลายป่าไม้ เกิดปัญหาการเผาขยะ จนเกิดปัญหามลภาวะโลกร้อน การทิ้งขยะไม่ถูกที่ ทิ้งตามป่า ตามแม่น้ำ เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย การขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภค ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่รอการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีหน้าที่โดยตรงในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ (สัมพันธ์ เตชะอริก และคณะ. 2543: 95)

อีกทั้ง มหาภัยของผู้นำท้องถิ่น ที่ปัจจุบันได้แบ่งออกเป็นผู้นำฝ่ายปกครอง ซึ่งประกอบด้วย กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและผู้นำฝ่ายบริหาร ซึ่งประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งการมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็จะแตกต่างกันไปตามอำนาจหน้าที่ของผู้นำแต่ละฝ่าย ทำให้เกิดการเกี่ยงกันทำงานเพราะต่างฝ่ายต่างคิดว่ามิใช่อำนาจหน้าที่ของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ต้องการที่จะศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตำบลและความแตกต่างของบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครอง ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องการที่จะทราบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน รวมไปถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำไปใช้ในการกำหนดแผนพัฒนาป้องกัน ปรับปรุงและวางโครงการ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

* วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

* ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

3. เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐได้นำไปส่งเสริมบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

* ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษา ได้แก่ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยการแบ่งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ
2. บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้
3. บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรดิน
4. บทบาทด้านการจัดการขยะมูลฝอย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ จำนวน 93 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษครั้งนี้ ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2555-ธันวาคม 2555

*** วิธีดำเนินการวิจัย**

การศึกษครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยศึกษาถึงบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลม่วงคำ อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาค้นครั้งนี้ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ กำนันตำบลม่วงคำ สารวัตรกำนันตำบลม่วงคำ ผู้ช่วยกำนันตำบลม่วงคำ ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลม่วงคำ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในตำบลม่วงคำ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ จำนวนทั้งสิ้น 93 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอกวน จังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะสำรวจคำตอบ (Cheek List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านบทบาทของผู้นำท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 25 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราการประเมิน (Rating Scale) ซึ่งมีระดับการให้คะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 103)

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการสำรวจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถามเพื่อนำไปสอบถามกับผู้นำท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 93 ชุด

2. ผู้ศึกษาใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 3 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม 2555 โดยการนำแบบสอบถามไปฝากไว้กับพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและนักศึกษาได้ไปรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง คือ วันจันทร์ วันพุธและวันศุกร์

3. รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความเรียบร้อยของข้อมูลและเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำกับข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามอีกครั้ง จากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดลงรหัสตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ลงรหัสแล้วมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และอัตราร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์บทบาทผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลผลความหมาย เพื่ออธิบายระดับการมีบทบาทของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมได้จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 93 ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่

1. ค่าความถี่ (Frequency)
2. ค่าอัตราร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย (Means)
4. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

* สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลม่วงคำ อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบลม่วงคำ อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาบทบาททั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรดินและบทบาทด้านการจัดการขยะมูลฝอย กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้นำท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ จำนวน 93 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีอาชีพเกษตรกร (ทำนา ทำสวน ทำไร่) ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งมาแล้วมากกว่า 4 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท และอาศัยอยู่ในตำบลมาแล้วมากกว่า 10 ปี

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ บทบาทด้านการจัดการทรัพยากรดินและบทบาทด้านการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า บทบาททุกด้านของผู้นำท้องถิ่น อยู่ในระดับการมีบทบาทมาก

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำในชุมชน และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า มากที่สุดและมีบทบาทในชุมชนหรือมีส่วนร่วมในระดับตำบลในการร่วมกันออกกฎระเบียบ ข้อบังคับและบทกำหนดโทษ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำสาธารณะในตำบลอย่างทั่วถึง น้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องของผลกระทบของการเผาป่า การเกิดภาวะโลกร้อนและภัยธรรมชาติต่างๆ ที่เกิดจากการตัดไม้ ทำลายป่า มากที่สุด และมีบทบาทร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างแนวกันไฟป่า เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดไฟไหม้ป่า น้อยที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก

ภาพจาก: http://vavaland.files.wordpress.com/2012/07/131513_5520000058733011.jpeg



บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรดิน ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินในการประกอบอาชีพ เช่น การทำปุ๋ยหมักไว้ใช้ในการทำการเกษตรในครัวเรือน การปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง การไม่ใช้สารเคมีในการทำการเกษตร เป็นต้น มากที่สุด และมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนหลีกเลี่ยงการทำให้เสื่อมโทรมเพื่อลดอัตราการพังทลายของหน้าดิน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาดินถล่มได้ น้อยที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรณรงค์ ให้ประชาชนไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในแม่น้ำลำคลอง สถานที่สาธารณะต่างๆ มากที่สุด และมีบทบาทในการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหารถบริการขนขยะหรือจัดหาผู้รับผิดชอบในการเก็บขยะในชุมชนเพื่อนำไปทำลายอย่างถูกวิธี น้อยที่สุด อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

★ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ทั้งแนวทางในการจัดการทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดินและการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการมีบทบาท ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบได้อย่างทั่วถึง และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ สามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบทบาทของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงคำ ว่าประชาชนในพื้นที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เพื่อที่จะได้ทราบถึงความต้องการของประชาชน ที่ต้องการให้หน่วยงานเข้ามาดำเนินการ

ภาพจาก: http://2.bp.blogspot.com/-fEj8qIVeKnE/UcfFRkXjQpI/AAAAAAAAAhE/-UHOc77ChPA/s320/IMG_5718.JPG



จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างไรบ้าง จะทำให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกิดการร่วมมือกัน สามารถมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใช้ได้อย่างยั่งยืน

2. ควรมีการศึกษาถึงความพึงพอใจของประชาชน ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของผู้นำท้องถิ่นว่า ประชาชนมีความพึงพอใจเพียงใดและนำเอาความคิดเห็นของประชาชนมาปรับแผนปฏิบัติการประจำปีให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
เส้นทางสีเขียว. ฉบับที่ 7. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมฯ, 2544.
- บุญชม ศรีสะอาด. วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร:
สุวีริยะสาส์น, 2545.
- มนัส สุวรรณ. การจัดการสิ่งแวดล้อม หลักการคิดและแนวคิด. กรุงเทพมหานคร:
ไอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์, 2549.
- สุพรรณี มีเทศน์. ทักษะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงาน
โดยใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุดรดิตถ์.
วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (การบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท) อุดรดิตถ์:
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2550.
- เสาวลักษณ์ ทรงสงวน. ความต้องการเว็บไซต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตห้วยขวาง
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน)
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.
- สัมพันธ์ เตชะอริก, มานะ นาคำ, วิเชียร แสงโชติ, พงษ์สวัสดิ์ ตันติเจริญ และ สำเริง เสกขุนทด.
อบต.ในอุดมคติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา
คณังนาวินวิทยา, 2543.

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงาน กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

People's Opinion towards an Operation of Health Insurance Fund
in Area within Jurisdiction of Thung-kor Sub-district Administrative
Organization, Wieng Chiang Rung, Chiangrai Province

นายทวีศักดิ์ นาทอง¹



ภาพจาก: http://payom.go.th/public/activity_upload/backend/pics_30_7.jpg

* บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย จำนวน 376 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีสถิติที่เกี่ยวข้อง คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม เห็นว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.22$, S.D.=0.71) โดยที่ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านการแก้ปัญหาสุขภาพ ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชน

2. ปัญหา อุปสรรค การปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม เห็นว่า มีปัญหา อุปสรรคในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.96$, S.D.=0.75) โดยที่ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการแก้ปัญหาสุขภาพ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชน และด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

3. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม เห็นว่า ควรทำในระดับมาก ($\bar{x}=3.71$, S.D.= 0.83) โดยที่ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านการบริหารจัดการ ด้านการแก้ปัญหาสุขภาพ ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชน

* Abstract

The aim of this study was to investigate outcomes, problems, obstacles, and strategies in operating health insurance fund in area within the jurisdiction of Thung-kor Sub-district Administrative Organization. The subjects were 376 citizens from Thung-kor Sub-district area recruited by means of stratified random sampling technique. Questionnaire was employed to collect the data, and data analysis involved frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The findings showed that:

1. In the overall, moderate level of operation of health insurance fund was observed with mean and S.D. scores at 3.22 and 0.71 respectively. Likewise, all individual domains also held moderate level of operation which included diseases prevention and suppression, health problems remedy, health promotion, administration, and participation of the public.

2. Problems and obstacles towards the operation of health insurance fund were found at the moderate level with mean and standard deviation scores at 2.96 and 0.75 respectively. Similarly, moderate level was observed in all sub-domains of the operation of health insurance fund which included administration, health problems remedy, diseases prevention and suppression, participation of the public, and health promotion.

3. The respondents voiced their opinion, at high level, that strategies to maximize effectiveness in operating health insurance fund were needed with mean and standard deviation scores at 3.71 and 0.83 respectively. In the same way, high level of operation of health insurance fund was reported in all sub-domains which included diseases prevention and suppression, administration, health problems remedy, health promotion, and participation of the public.

* บทนำ

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้สนับสนุนให้เกิดโครงการนำร่องการจัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยยึดหลักความสมัครใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พร้อมกับกำหนดเงื่อนไขให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จัดสรรงบประมาณสมทบร่วม (Co-Matching Fund) ในการบริหารกองทุนยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน มีตัวแทนภาคประชาชนเป็นคณะกรรมการในกองทุน ซึ่งมีกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นครอบคลุมพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล และ เทศบาล จำนวน 872 แห่ง ในปีแรกที่ดีำเนินการ ในระหว่างปี พ.ศ. 2549-พ.ศ. 2550 และเพิ่มขึ้นเป็น 2,674 แห่ง (ร้อยละ 34) และ 3,929 แห่ง (ร้อยละ 50) ในปีที่สอง และสามตามลำดับ และในปีงบประมาณ 2553 มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการ 5,504 แห่งหรือคิดเป็นร้อยละ 70 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ (สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2554: 4) โดยส่วนใหญ่ในเขตชนบทดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนน้อยอยู่ในเขตเทศบาล การดำเนินนโยบายนี้สอดคล้องกับกฎหมายการจัดตั้งให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น โดยการบริหารจัดการ

การสร้างเสริมสุขภาพ (Health Promotion) เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ช่วยทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีความรู้ในการดูแลตนเอง การป้องกันโรคติดต่อ ซึ่งนอกจากจะเป็นผลดีต่อตนเองและครอบครัวแล้ว ยังเป็นผลดีต่อส่วนรวม กล่าวคือ ลดรายจ่ายการรักษาพยาบาลของภาครัฐ ลดภาระการทำงานของแพทย์พยาบาล และบุคลากรการแพทย์ การที่ประชาชนมีสุขภาพดี ยังหมายถึงเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิต ทุกคนปฏิบัติภารกิจได้ตามปกติ (Normal Functioning) ในบันทึกข้อตกลงระหว่างประเทศ The Ottawa Charter for Health Promotion ในปี ค.ศ. 1986 ทุกประเทศตระหนักถึงความสำคัญของมิติทางสังคมเกี่ยวกับสุขภาพ (Social Determinants of Health) และบทบาทของชุมชนในฐานะเป็นแกนกลางของกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ และสนับสนุนให้ภาครัฐและรัฐบาลท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการสร้างเสริมสุขภาพโดยมาตรการเพิ่มพลังให้ภาคประชาชนผ่านกิจกรรมชุมชน

กองทุนหลักประกันสุขภาพส่วนท้องถิ่นนับเป็นนวัตกรรมที่สำคัญในระบบสุขภาพของประเทศไทยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมดูแลสุขภาพของประชาชนจากหลายภาคส่วนในสังคม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการประสานงานองค์กร และภาคีเครือข่ายในพื้นที่เข้ามาร่วมค้นหาปัญหาและความต้องการของประชาชน ร่วมวางแผน และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ประชาชนได้แสดงบทบาทในการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ และส่งเสริมให้บุคลากรด้านสาธารณสุขในพื้นที่ได้แสดงบทบาทในการสนับสนุนประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเอง ทั้งนี้ยังส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความตระหนักต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนสามารถดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเอง

การดำเนินงานดังกล่าวเป็นการนำร่องในพื้นที่ที่พร้อมในระยะแรกแต่ก่อนที่จะขยายพื้นที่ดำเนินงานในระยะต่อไปในปี พ.ศ. 2550-2551 เห็นควรที่จะต้องมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของพื้นที่นำร่อง ซึ่งกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ เป็น 1 ใน 16 กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายและเป็นกองทุนนำร่องระดับอำเภอของอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการจัดทำบันทึกข้อตกลงกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพพื้นที่ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้รับงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพ 37.50 บาท ต่อหัวประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อและท้องถิ่นได้สมทบเพิ่มร้อยละ 10 ของวงเงินงบประมาณทั้งหมด ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนในระดับตำบลเพื่อบริหารกองทุนตามหลักสิทธิประโยชน์กลุ่มเป้าหมาย สตรีมีครรภ์ เด็กเล็ก เด็กโต หรือเยาวชน กลุ่มวัยแรงงาน กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ ในตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อที่ดำเนินการในครั้งนี้ เป็นการค้นหาข้อเท็จจริงในด้านความคิดเห็นการให้บริการด้านการจัดสรรงบประมาณจากกลุ่มเป้าหมายตามหลักสิทธิประโยชน์และประชาชนในพื้นที่ในระยะต่อไป จะช่วยสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ให้กับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ สถานีนามัยในพื้นที่โรงพยาบาลเวียงเชียงรุ้ง โรงเรียน และหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานในเรื่องนี้ ของกองทุนที่จะเกิดขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2551 และ

ปี พ.ศ. 2552 ในองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ อีกมาก โดยเฉพาะผลลัพธ์
ในด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคของประชาชนในตำบลทุ่งก่อ และช่วยให้เห็น
ทิศทางที่จะพัฒนาต่อยอดทั้งในระดับนโยบาย โครงการกิจกรรมในพื้นที่ต่อไป

การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ถือเป็น
ยุทธศาสตร์ที่เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างพลังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ
องค์กรชุมชนในด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในชุมชน ซึ่งกองทุนฯ
ดังกล่าวได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว ควรที่จะมีการประเมินพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผล
ของกองทุนดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน
ของกองทุน ดังนั้นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงาน
กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ
อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย จะทำให้ได้แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ต่อไปได้

*** วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น
ในระดับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค การปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกัน
สุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ
กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ

*** ประโยชน์ของการวิจัย**

1. ได้รับทราบผลการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น
ในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ ที่จัดให้มีกองทุนหลักประกันสุขภาพ
ที่ประชาชนมีส่วนร่วม ทั้งร่วมการบริหารกองทุนและร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ
ด้านสุขภาพการส่งเสริมสุขภาพ และเป็นกลุ่มที่จะได้รับประโยชน์ หรือผลลัพธ์ภารกิจ
ของกองทุน รวมถึงการเข้าถึงบริการของกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกำหนด
รูปแบบและวิธีการที่จะดำเนินการจัดบริการต่างๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ได้ทราบ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ หลังจากได้ดำเนินงานมาแล้วและช่วยพัฒนาต่อยอดให้กับกองทุน คณะกรรมการภาคีเครือข่ายได้ทราบข้อมูลปัญหาอุปสรรคแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้กองทุนหลักประกันสุขภาพมีลักษณะที่ทรงประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และยังสามารถกำหนดรูปแบบและทิศทางของการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของประชาชนได้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบลทุ่งก่อ



ภาพจาก: http://payom.go.th/public/activity_upload/backend/pics_30_5.jpg

★ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ตามยุทธศาสตร์ของกองทุนระบบหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ ประกอบด้วย

- 1.1 การมีส่วนร่วมกับประชาชน
- 1.2 การสร้างเสริมสุขภาพ

1.3 การป้องกันและควบคุมโรค

1.4 การแก้ปัญหาสุขภาพ

1.5 การบริหารจัดการ

2. ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

2.1 การมีส่วนร่วมกับประชาชน

2.2 การสร้างเสริมสุขภาพ

2.3 การป้องกันและควบคุมโรค

2.4 การแก้ปัญหาสุขภาพ

2.5 การบริหารจัดการ

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นประชาชนในตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่จริง จำนวน 5,087 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ. 2555: 5)

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านระยะเวลา

วันที่ 1 เดือนมกราคม-30 เดือนกันยายน พ.ศ. 2555

*** วิธีดำเนินการวิจัย**

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นประชาชนในตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่จริง จำนวน 5,087 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ. 2555: 5)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนในตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 186 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 5 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามปลายปิด ถามถึงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ การนับถือศาสนา สถานภาพ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนระบบประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วมกับประชาชน การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค การแก้ปัญหาสุขภาพ และการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพ ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้การประเมินค่าของ ลิเคอร์ท (Likert's Scale) 5 ระดับ โดยมีคะแนน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ไปยังนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เพื่อขอให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ใหญ่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการสอบถามประชากรเป้าหมายแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดเข้ารหัส (Coding) แล้วนำไปวิเคราะห์ประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการศึกษาค้นคว้า ใช้สถิติเชิงพรรณนา ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนระบบประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพ และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

★ สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม เห็นว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.22$) โดยที่ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านการแก้ปัญหาสุขภาพ ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชน

2. ปัญหา อุปสรรค การปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม เห็นว่า มีปัญหา อุปสรรคในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$) โดยที่ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการแก้ปัญหาสุขภาพ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชน และด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

3. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม เห็นว่า ควรทำในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$) โดยที่ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านการบริหารจัดการ ด้านการแก้ปัญหาสุขภาพ ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชน

* อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย พบข้อมูลที่จะนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ถ้ามองในภาพรวมประชาชนในพื้นที่เห็นว่ามีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านการแก้ปัญหาสุขภาพ ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาของ วรณา ทองกาแก้ว (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในจังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า มีการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง แต่แตกต่างกับการศึกษาของ ชาญชัย ชัยสว่าง (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เหตุผลสำคัญที่ทำให้ประชาชนเห็นว่าการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เป็นโครงการนำร่อง ลักษณะงานบางอย่างอยู่ในช่วงของการทดลองทำ อีกทั้งบุคลากรส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน และที่สำคัญขาดการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งประชาชนเห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ สัญญา ไมตรีสวัสดิ์ (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการปรับปรุงการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการยังไม่มีบทบาทในการดำเนินงานกองทุนทั้ง 5 บทบาท ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการเข้ามาดำเนินงานเป็นวาระแรก

ยังไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานกองทุน ยังไม่ได้ศึกษารายละเอียดแนวทางการปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ และยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะในงานด้านสาธารณสุขชุมชน อีกทั้งกรรมการกองทุนที่มาจากภาคประชาชนขาดความเชื่อมั่น ขาดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการงาน

สำหรับในด้านการสร้างเสริมสุขภาพในเรื่องมีการส่งเสริมให้หลีกเลี่ยงอบายมุขทุกชนิด ทั้งการพนัน การดื่มสุรา การเสพยาเสพติด เป็นต้น โดยจัดตั้งเป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ปลอดการพนัน และบอกกล่าวถึงอันตรายในการดื่มสุรา ประชาชนเห็นว่าการดำเนินงานมากที่สุด เนื่องจากเป็นนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานภาครัฐโดยตรง ที่จะต้องเข้าไปแก้ไข ป้องกัน ปรามปรามให้หมดไปจากสังคมไทย จึงส่งผลให้ประชาชนมองเห็นได้อย่างชัดเจน

2. ปัญหา อุปสรรค การปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ถ้ามองในภาพรวมประชาชนในพื้นที่เห็นว่ามีปัญหา อุปสรรค การปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับปัญหา คือ ด้านการบริหารจัดการด้านการแก้ปัญหาสุขภาพ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชน และด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สำหรับเรื่องที่ประชาชนเห็นว่ามีปัญหาอุปสรรคมากที่สุด คือ การจัดทำโครงการหมอยาชุมชน การจัดตั้งกองทุนยาที่บ้านแกนนำสนับสนุนเวชภัณฑ์ยา และเวชภัณฑ์มิใช่ยา ยังไม่ทั่วถึง การจัดทำโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดความเสี่ยงต่อการเป็นโรคความดัน โรคเบาหวาน และโครงการตรวจสารพิษตกค้างในกระแสเลือด ไม่เพียงพอกับความต้องการของชุมชน การรณรงค์ในการงดสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ งดดื่มสุราในงานบุญ ไม่ใช้สารเสพติดในการทำงาน และไม่เล่นการพนันตามงานศพ ไม่ทั่วถึงทั้งชุมชน การเสนอโครงการแก้ปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน ไม่ผ่านประชาคมหมู่บ้าน และการส่งเสริมให้ออกกำลังกาย หรือการเล่นกีฬาไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ปัญหาอุปสรรคดังกล่าวเกิดจากการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ขาดงบประมาณในการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดงบการสนับสนุนเวชภัณฑ์ยา และเวชภัณฑ์มิใช่ยา ในการจัดตั้งกองทุนยา งบประมาณในการประชาสัมพันธ์ ทำให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งไม่รู้จักกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น

ในระดับพื้นที่ หรือจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 อีกทั้งที่รู้จักกองทุน ยังให้ความหมายของการดำเนินงานกองทุนระบบประกันสุขภาพท้องถิ่นผิดถึง ร้อยละ 36.0 สอดคล้องกับการศึกษาของ ชาญชัย ชัยสว่าง (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ถึงการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการ ได้แก่ การรับรู้การดำเนินงานของกองทุนฯ ซึ่งยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และ ด้านการสมทบงบประมาณจากภาคประชาชนยังมีน้อยมาก และยังสอดคล้อง กับการศึกษาของ วรรณาทอง กวแก้ว (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในจังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม ไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีกิจกรรม ที่ทำให้ประชาชนเข้าถึง มีการแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

3. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ถ้ามองในภาพรวมประชาชนในพื้นที่เห็นว่าการมีการปฏิบัติ หรือทำในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการป้องกันและควบคุมโรค ด้านการบริหารจัดการ ด้านการแก้ปัญหาสุขภาพ ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และ ด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชน เหตุผลสำคัญที่ประชาชนเห็นว่าการเพิ่ม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองทุนระดับประกันสุขภาพในระดับมาก เนื่องจาก ประชาชนเห็นว่าการดำเนินงานดังกล่าวเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ช่วยทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัย แข็งแรง มีความรู้ในการดูแลตนเองการป้องกันโรคติดต่อ ซึ่งนอกจากจะเป็นผลดี ต่อตนเองและครอบครัวแล้ว ยังเป็นผลดีต่อส่วนรวมกล่าวคือ ลดรายจ่ายการรักษา พยาบาลของภาครัฐ ลดภาระการทำงานของแพทย์ พยาบาล และบุคลากรการแพทย์ สำหรับแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพ ท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

* ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ควรมีการจัดหางบประมาณ และแนวทางการประชาสัมพันธ์ ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำท้องถิ่น โรงพยาบาลชุมชน หนังสือเล่มเล็ก รวมไปถึงสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน กองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น

2. คณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ควรมีการประชุม เป็นประจำ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อประมวลข้อมูลการดำเนินงานของกองทุน รวมถึงสถานการณ์ด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป็นไปตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์และ เป็นไปตามระเบียบของกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น

3. ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหลักประกัน สุขภาพท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง โดยการฝึกอบรมเพิ่มเติมองค์ความรู้ ในด้านต่างๆ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ควรศึกษาระเบียบกองทุนให้เข้าใจอย่างชัดเจนภายใต้ ข้อบังคับของกองทุนก่อนการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

4. ควรมีการกำหนดคุณสมบัติบุคคลที่จะมาดำเนินงานกองทุนหลักประกัน สุขภาพท้องถิ่น จะต้องมีความรู้ด้านงานสาธารณสุขชุมชน การสร้างเสริมความรู้ แก่คณะกรรมการกองทุนโดยจัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการจัดทำคำสั่ง แต่งตั้งกรรมการเพื่อมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสมของ แต่ละบุคคล แล้วปิดประกาศให้รับทราบทั่วกัน ตลอดจนทำเป็นหนังสือราชการ เพื่อแจ้งให้กรรมการรับทราบ

5. เพิ่มบทบาทของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ กองทุนมากขึ้น โดยการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการกองทุน ร่วมในการจัดกิจกรรมเวที สาธารณะ และแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ มากขึ้น นอกจากนี้กองทุน

หลักประกันสุขภาพท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้ประชาชนเสนอโครงการสร้างสุขภาพ และรับการสนับสนุน เพื่อเพิ่มการเรียนรู้ในการใส่ใจสุขภาพตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่น และคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
2. ควรศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
3. ควรศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อเปรียบเทียบ ผลการศึกษา และนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพจาก: http://www.siamintelligence.com/wp-content/uploads/2014/05/1926768_610307479047554_757035052_n-620x413.jpg



เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย ชัยสว่าง. การพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับ
ท้องถิ่นอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (การจัดการระบบ
สุขภาพ) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- วรรณาทอง กาวแก้ว. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุน
หลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นในจังหวัดยะลา. การศึกษาอิสระ ส.ม.
(บริหารสาธารณสุข) นราธิวาส: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2554.
- สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ. การจัดการระบบสุขภาพ. สงขลา: มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์, 2554.
- สัญญา ไมตรีสวัสดิ์. การปรับปรุงการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับ
ท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.
การศึกษาอิสระ รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น) ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
2553.
- องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยก่อ. แผนพัฒนาตำบล. เชียงราย: องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยก่อ,
2555.

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริม การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง

กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

The Role of Sub-district Administrative Organization in Promoting Mango Wood Products – A Case Study of Huay-Sai Sub-district Administrative Organization, Sankamphaeng District, Chiangmai Province

นายนคร ปิยะจันทร์¹

ภาพจาก: <http://mgr.manager.co.th/asp-bin/Image.aspx?ID=1537663>

* บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วงในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลห้วยทราย จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงและข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายต่อการพัฒนา

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละและนำเสนอในรูปของความเรียง จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ช่องว่างเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทาง การส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง

ผลจากการศึกษา พบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย ในการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดหาวัตถุดิบ ด้านการจัดหาแหล่งเงินทุน และด้านการบริหารจัดการกลุ่ม อยู่ในระดับน้อยและผู้ผลิต ไม้มะม่วงมีความต้องการให้เพิ่มบทบาทในการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง ให้มากขึ้น โดยเฉพาะด้านการจัดหาวัตถุดิบและการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตที่มีความเข้มแข็ง เพื่อมีอำนาจต่อรองและการกำหนดราคาขาย

* Abstract

The aim of this study was to investigate the role of Sub-district Administrative Organization in Promoting Mango Wood Products in the area of Huay-Sai Sub-district, Sankamphaeng District, Chiangmai Province.

Twelve participants were recruited as the population in this study. The participants were the head of mango wood products producers in the area of Huay-Sai Sub-district. Interview questions about the role of Sub-district Administrative Organization in promoting mango wood products was employed as a means to collect the data. The interview questions comprises three parts. Part one involves questions regarding demographic information of the respondents. Part two involves questions about the administration of mango wood production group. Part three involves opinion questions regarding the role of the Sub-district Administrative Organization in developing the mango wood production group. The data was analyzed, evaluated, and categorized according to the question's themes. The interview results were then summarized and reported narratively.

The findings indicated that minimal role of the Sub-district Administrative Organization was observed in the promotion of mango wood production in three areas including raw material support, financial support, and management support. The mango wood production group needed more

involvement and support from the Sub-district Administrative Organization in two main areas, that is, the raw material supply and strengthening the mango wood production group to increase the negotiation and pricing power with the market.

* บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประชากรของประเทศส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อเกษตรกรมีเวลาว่างจากการทำเกษตรกรรมก็จะนำเอาผลผลิตทางการเกษตร มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เริ่มจากการนำมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้สอยในครัวเรือน จนมีการพัฒนารูปแบบและผลิติด้านที่มากขึ้น เพื่อใช้จำหน่ายเป็นการส่งเสริมรายได้ให้แก่ครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ นับว่าเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย กระแสของการใช้ผลิตภัณฑ์ที่รักษาสสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถย่อยสลายได้ นอกจากนี้ยังสามารถแปรรูปเป็นสินค้ารูปแบบต่างๆ ได้หลากหลายชนิด เช่น เครื่องประดับ ของใช้ตกแต่งบ้าน เครื่องใช้ในครัวเรือน เป็นต้น จึงทำให้ชุมชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่หันมาสนใจการทำหัตถกรรมที่ทำจากไม้มากขึ้น จนกระทั่งสามารถเป็นสินค้าส่งออก และทำรายได้ให้กับประเทศเป็นมูลค่าไม่น้อยในแต่ละปี ทำให้รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมอาชีพ โดยการกระจายงบประมาณลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมอาชีพให้แก่กลุ่มอาชีพหัตถกรรมจากไม้มากขึ้นเพื่อสร้างกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง การหาตลาดใหม่ๆ เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ โดยได้มีการจัดแสดงสินค้าและจัดจำหน่ายสินค้า ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือ “OTOP” ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม้และไม้แกะสลักของไทยเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในต่างประเทศและที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีแหล่งซื้อขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่หลากหลาย ด้วยเหตุผลดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย จึงให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงโดยการให้ความช่วยเหลือ

และสนับสนุนงบประมาณ การหาช่องทางการขยายตลาดให้กว้างขึ้น ตลอดจนการประสานข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้แก่กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการที่ผ่านมายังไม่อาจบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ยังขาดความเข้มแข็ง ไม่สามารถทำให้เกิดความมั่นคงของรายได้เพื่อประกอบเป็นอาชีพหลักได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดังกล่าวทั้งในประเด็นบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายในการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงให้เป็นอาชีพที่มั่นคง อันเป็นการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจและสังคมของตำบลห้วยทรายให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

*** วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและความต้องการด้านการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงของตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาบทบาท หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายที่มีต่อการส่งเสริมกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

*** ประโยชน์ของการวิจัย**

ได้แนวทางในการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงเพื่อส่งเสริมให้เป็นอาชีพที่มั่นคงของประชาชนในตำบลห้วยทราย

*** ขอบเขตของการวิจัย**

ขอบเขตด้านเนื้อหา

วิจัยบทบาท อำนาจ หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงในตำบลห้วยทราย โดยกำหนดแนวทางการศึกษาไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบ
2. ด้านการจัดหาแหล่งเงินทุน
3. ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงในพื้นที่ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 กลุ่ม ได้แก่

ตารางที่ 1 รายชื่อกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง

รายชื่อผู้ผลิต	ที่อยู่
นายสมพร วงศ์ภูมิ	บ้านเลขที่ 8/5 หมู่ 1
นายมาโนช ปันสา	บ้านเลขที่ 23/4 หมู่ 2
นางอำไพ ศรีวิชัย	บ้านเลขที่ 58 หมู่ 3
นายมานพ พรหมณะ	บ้านเลขที่ 147 หมู่ 3
นายสมบุรณ์ แก้วริน	บ้านเลขที่ 181 หมู่ 3
นายอาคม คันธา	บ้านเลขที่ 54/3 หมู่ 4
นางสาววิไลลักษณ์ ชันแก้วมิ่ง	บ้านเลขที่ 23/1 หมู่ 5
นางลัดดา จินานาง	บ้านเลขที่ 63/2 หมู่ 5
นายสมยศ จินานาง	บ้านเลขที่ 63/3 หมู่ 5
นายถาวร จินานาง	บ้านเลขที่ 63/5 หมู่ 5
นายประพันธ์ จักรแก้ว	บ้านเลขที่ 89/2 หมู่ 5
นางสุพรรณษา อรินแก้ว	บ้านเลขที่ 143 หมู่ 5

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งที่มาของข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากการออกแบบสัมภาษณ์ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมไว้ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน หนังสือ เอกสาร วารสาร เอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

* วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลเชิงลึกจากประธานกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง 12 กลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งหมด 12 กลุ่ม จำนวน 12 คน ดังนี้

ตารางที่ 2 รายชื่อประธานกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง

ที่	ชื่อ/ชื่อกลุ่ม	ที่ตั้ง		
		เลขที่	หมู่ที่	ตำบล
1	นายสมพร วงศ์ภูมิ	8/5	1	ห้วยทราย
2	นายมาโนช บันสา	23/4	2	ห้วยทราย
3	นางอำไพ ศรีวิชัย	58	3	ห้วยทราย
4	นายมานพ พรหมณะ	147	3	ห้วยทราย
5	นายสมบูรณ์ แก้วริน	181	3	ห้วยทราย
6	นายอาคม คันธธา	54/3	4	ห้วยทราย
7	นางสาววิไลลักษณ์ ชันแก้วมิ่ง	23/1	5	ห้วยทราย
8	นางลัดดา จินานาง	63/2	5	ห้วยทราย

ตารางที่ 2 รายชื่อประธานกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง (ต่อ)

ที่	ชื่อ/ชื่อกลุ่ม	ที่ชื่อ		
		เลขที่	หมู่ที่	ตำบล
9	นายสมยศ จินานาง	63/3	5	ห้วยทราย
10	นายถาวร จินานาง	63/5	5	ห้วยทราย
11	นายประพันธ์ จักรแก้ว	89/2	5	ห้วยทราย
12	นางสาวสุพรรณษา อรินแก้ว	143	5	ห้วยทราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์คือแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน (รายละเอียดตามภาคผนวก) คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลห้วยทรายต่อการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง

การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. สร้างแบบสัมภาษณ์จำนวน 12 ชุด

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบว่าตรงกับเนื้อหาหรือไม่และแก้ไขเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับประชากรเป้าหมาย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อประสานไปยังประธานกลุ่มจำนวน 12 กลุ่ม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูล

2. ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและดำเนินการสัมภาษณ์
3. นำแบบสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรเป้าหมาย
4. บันทึกข้อมูลและจัดระบบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประธานกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง 12 คน จาก 12 กลุ่ม มาวิเคราะห์ โดยใช้คำร้อยละ
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบ แยกแยะ จัดระบบหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา สรุปความคิดเห็นแล้วนำเสนอ ในรูปของความเรียงตามวัตถุประสงค์การศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ ช่องว่างระหว่าง ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง บทบาทและหน้าที่
3. ในการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงเพื่อใช้เป็นกรอบการกำหนด แนวทางในการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง

★ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการผลิต ผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและความต้องการด้านการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงของตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลห้วยทราย ที่มีต่อการส่งเสริมกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานกลุ่ม ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงในพื้นที่ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 กลุ่ม ในพื้นที่ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ ไม้มะม่วง ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย ต่อการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงและแนวทางการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ ไม้มะม่วงโดยการนำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เพื่อหาประเด็นคำตอบที่คล้ายคลึงกัน เข้าด้วยกัน แล้วนำเสนอ

ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษา พบว่า ผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 41-50 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งด้อม (บ้านหม้อ) มีสถานภาพสมรส มีอาชีพหลักในการทำผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง มีอาชีพรองคือ เกษตรกรรม รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ ตั้งแต่ 10,000-20,000 บาท ทำผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงมาแล้วเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 5-10 ปี

การบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง พบว่า ในอดีตที่ผ่านมา ชาวบ้านในตำบลห้วยทรายโดยเฉพาะหมู่ที่ 5 บ้านทุ่งด้อม (บ้านหม้อ) มีความถนัดในด้านการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาซึ่งสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ส่วนใหญ่เป็นหม้อแกงดินเผา (หม้อดิน) และไห แต่หากพิจารณาถึงความคงทนนั้น หัตถกรรมประเภทนี้ มีความทนทานน้อย จึงส่งผลให้ไม่ได้รับความนิยมและมีการผลิตลดลงตามลำดับ จากนั้นชาวบ้านจึงได้มีความคิดที่จะหาอาชีพอื่นเสริมและจะต้องไม่เสียเวลาในการฝึกฝนกระบวนการผลิตมากนัก จึงสนใจในการนำไม้มะม่วงมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านและเริ่มเข้าสู่ตำบลห้วยทรายนับแต่นั้นมา จนมีการรวมกลุ่มกันเนื่องจากความต้องการของตลาดที่ขยายวงกว้างเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปะในการผลิตสินค้าด้วยฝีมือและมีเป้าหมายสำคัญคือ เพื่อจัดตั้งกลุ่มพัฒนาถิ่นบ้านเกิดตำบลห้วยทรายให้รักและหวงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่ต้องย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพในสังคมเมือง

คิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายต่อการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงและแนวทางการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง

กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงมีความต้องการความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย ดังนี้

ด้านการหาแหล่งวัตถุดิบ โดยการขอให้ประสานงานกับองค์กรต่างๆ ที่มีต้นไม้มะม่วงที่มีความต้องการจำหน่าย ให้กับกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง เนื่องจากในช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง ได้จำหน่ายผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

ด้านการหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียน โดยการออกหนังสือรับรองว่าเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตไม้มะม่วง เพื่อนำหนังสือรับรองดังกล่าวไปยื่นยันกับแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำต่างๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.), ธนาคารออมสิน เป็นต้น

ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม โดยสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มให้มีโครงสร้างที่ชัดเจนเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มย่อย มีการแบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัดของแต่ละกลุ่มเพื่อป้องกันปัญหาการตัดราคาขายและแย่งชิงลูกค้า โดยประธานแต่ละกลุ่มร่วมหารือกันจัดตั้งเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ระดับตำบล เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้นก็จะมีอำนาจต่อรองด้านราคาซื้อวัตถุดิบและการกำหนดราคาขายได้ในที่สุด

ด้านการขจัดเสียหายของผลิตภัณฑ์ระหว่างการผลิต จึงควรมีการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมในการช่วยกันแก้ไขปัญหาระหว่างการผลิต แนวทางในการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ลดความเสียหายในระหว่างกระบวนการผลิตและมีการนำไปมะม่วงไปผลิตร่วมหรือประกอบเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ให้สามารถพัฒนารูปแบบให้เป็นที่นิยมและทันสมัย

ด้านตลาด โดยการเปิดช่องทางการจำหน่ายให้เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การทำแผนพับโฆษณา ประชาสัมพันธ์ รวมถึงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้โดดเด่น เพราะเป็นสิ่งแรกที่ลูกค้าได้เห็นและมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ยังลดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์ทำให้ยอดขายสูงขึ้น

ด้านการผลิต/สถานการณ์เศรษฐกิจ/การสร้างรายได้/ราคาวัตถุดิบ/การจัดเก็บวัตถุดิบ ให้มีการจัดอบรมด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุดและส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกับกิจกรรมที่จัดขึ้น ด้านวัตถุดิบขาดแคลนและมีราคาสูงขึ้นโดยเสนอแนะให้มีการนำวัตถุดิบใหม่ๆ มาทดแทนไม้มะม่วงเพื่อลดปริมาณการใช้ไม้มะม่วงลง เช่น ไม้ยางพาราอาจนำมาทดแทน รวมถึงการเป็นคนกลางเพื่อจัดตั้งกลุ่มให้เข้มแข็งอาจอยู่ในรูปของสหกรณ์หรือกลุ่มที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น เพื่อมีอำนาจต่อรองในการจัดหาแหล่งวัตถุดิบและการกำหนดราคาขายและยังสามารถลดปัญหาการแข่งขันกันเองระหว่างกลุ่มซึ่งเกิดปัญหาการตัดราคากันขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลช่วยทราช่วยเหลือในการหาแหล่งรับซื้อตลาดกลุ่มใหม่โดยอาจจัดทำเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงหัตถกรรมดังเช่น หมู่บ้านถวายเป็นอำเภอทางดงจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และยังช่วยหากกลุ่มลูกค้ารายใหม่ได้อีกทางหนึ่ง

* ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายควรสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนาด้านแหล่งเงินทุนและการจัดอบรมพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของลูกค้าชาวต่างประเทศ
2. องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการประชุมกับกลุ่มต่างๆ เพื่อจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงที่เข้มแข็งและเป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน
3. ควรส่งเสริมให้มีอาชีพเสริมหรือการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ทดแทนผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับกลุ่มในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงในการแข่งขันกับระดับนานาชาติ
2. ควรวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย
3. ควรวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **มาตรฐานการส่งเสริมอาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2549.
- กรรณารณ์ แสงจักร. **การผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วงของกลุ่มหัตถกรรม ไม้มะม่วงตำบลห้วยทราย**. ภาคนิพนธ์ บช.บ. (บัญชี) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2551.
- ชยพร แอคะรัตน์. **การบริหารจัดการฟาร์ม**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, 2550.
- ชมพูนุท คำสุวรรณ. **ระบบบัญชีของกลุ่มหัตถกรรมไม้มะม่วงตำบลห้วยทราย**. ภาคนิพนธ์ บช.บ. (บัญชี) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2550.
- ไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี และคณะ. **การพัฒนาระบบการผลิตและการจำหน่ายในอุตสาหกรรม ภาคนิพนธ์เครื่องจักสานไม้ไผ่และสิ่งทอพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน**. (รายงานการวิจัย) เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ.

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ของประชาชน

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

People's Participation in Water Resource Preservation in Pong Ngam
Sub-district Administrative Organization, Mae Sai District,
Chiangrai Province

พรชัย บุญเรือง¹



ภาพจาก: <http://www.banmuang.co.th/wp-content/uploads/2012/08/13.003jpg.jpg>

* บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และศึกษาถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 382 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผลการวิจัย พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดสำหรับข้อที่ตอบถูกมากที่สุด ได้แก่ การปลูกป่าต้นน้ำเป็นการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอีกวิธีหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ การสร้างอ่างกักเก็บน้ำเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำให้กับประชาชน อันดับสามการปลูกพืชคลุมดินเป็นการลดการคายน้ำของน้ำผิวดิน ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด ได้แก่ น้ำที่ใช้แล้วจากครัวเรือนไม่สามารถนำมาใช้ได้อีก

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การดำเนินการ ส่วนด้านที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการประสานงาน

ข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการปฐักษาหรือ ประชาชนในพื้นที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ภายในชุมชนควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อปฐักษาหรือเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเป็นประจำเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญ เห็นความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เช่น การจัดทำฝายเก็บน้ำ การปลูกพืชคลุมดิน การปลูกป่าทดแทน การไม่ตัดไม้ทำลายป่า รวมทั้งการลดใช้สารเคมีในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2. ด้านการประสานงาน ประชาชนในพื้นที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้นำชุมชนควรให้ความสำคัญกับการประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน รวมทั้งการประสานงานระหว่างประชาชนในพื้นที่ และในชุมชนควรตั้งตัวแทนในการอนุรักษ์น้ำ เพื่อเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานการอนุรักษ์น้ำกับหน่วยงานภาครัฐ

3. ด้านการดำเนินการ ประชาชนในพื้นที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ภายในชุมชนควรร่วมมือกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ไม่ว่าจะเป็นงานประเพณีสืบชะตาป่าน้ำ ดิน ถิ่นโป่งงาม ร่วมกิจกรรม การไม่ตัดไม้ทำลายป่า การร่วมกันปลูกต้นไม้ และการเลือกปลูกพืชที่ใช้น้ำในปริมาณน้อย ฯลฯ

4. ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนในพื้นที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ภายในชุมชนควรมีการรณรงค์ให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้มีน้ำอุปโภคบริโภคตลอดไป

*** Abstract**

The purposes of this study were: 1) to acquire the knowledge and understanding about water resource preservation; 2) to examine the people's participation in the preservation process; and 3) to find out the practical suggestions for water resource preservation to the people in Pong Ngam Sub-district Administrative Organization.

The population in this study included 382 participants who held residency in Pong Ngam Sub-district. A questionnaire was used as a means to obtain the data. The data was systematically calculated and reported through frequencies, percentage, mean, and standard deviation, while t-test and f-test were also used for comparison of the means.

The findings revealed that the people held high level of knowledge and understanding about water resource preservation. This fact has been observed through the scores of the correct answers by the participants. That is, tree planting, as one of the methods to preserve water resource, received the highest score. Building water reservoir for water supply in the community and planting cover crops for retaining humidity within the soil received subsequent scores respectively. However, recycling water from the house whole usage received the least score.

A moderate level of people's participation regarding the water resource preservation was also observed. Among the sub-domains, the benefits domain received the highest score, and the operation domain gained subsequent score. But, the coordination domain indicated the lowest score of the participation.

The findings revealed some practical suggestions for water resource preservation included:

1. Discussion domain, the community members suggested that community meeting should be regularly called upon for sharing ideas, raising awareness, and finding the common ground in the water resource preservation activities for the benefits of all parties. Such of those activities

included building water-check dam, planting cover crops, planting trees, avoiding the slash and burn behavior, and reducing the use of chemical substance in the agricultural activities.

2. Coordination domain, the community members suggested that the community leaders should pay more attention to bring the cooperation among different sectors including government units, community leader, and people in the community. In addition, the community should have the elected representatives working as a mechanism to coordinate with the government units about water resource preservation.

3. Operation domain, the community members suggested that the community should work in harmony to preserve the water resources through activities such as the Sueb Cha Ta Paa Nam Din Thin Pong Ngam Ceremony (The Prolong Life Ceremony of Forest, Water, Soil in Pong Ngam), the no-slash-and-burn activity, the tree planting activity, and the selection of crops consuming fewer amount of water.

4. Benefits domain, the community members suggested that water campaign should be promoted within the community to raise awareness about using water economically and effectively for sustainable supply of water.

* บทนำ

คนไทยมีความผูกพันกับสายน้ำมาช้านาน ชุมชนที่อาศัยใกล้ชิดกับแม่น้ำลำคลองสะท้อนภาพของวิถีความเป็นอยู่ของคนไทยได้อย่างชัดเจน แต่ทุกวันนี้สถานการณ์ของแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำต่างๆ ทั่วประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรมทำให้ประมาณร้อยละ 29 เป็นแหล่งน้ำที่มีคุณภาพต่ำและอีกประมาณร้อยละ 5 เป็นแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ต่ำมากที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข

วิกฤตการณ์การขาดแคลนน้ำจากสาเหตุต่างๆ เช่น ความต้องการน้ำใช้ในกิจกรรมต่างๆ เช่น ความต้องการน้ำใช้ในกิจกรรมต่างๆ มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ความสมดุลของทรัพยากรน้ำระหว่างฤดูแล้งและฤดูฝนไม่สมดุล รวมถึงการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ ที่ขาดแผนการใช้ที่รัดกุมและเหมาะสม รวมทั้งขาดองค์กระดั้บชาติที่จะเข้ามาบริหารจัดการแหล่งน้ำ ตลอดจนแหล่งน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันมีสภาพเสื่อมโทรม เน่าเสีย คุณภาพไม่เหมาะสมไม่สามารถนำมาใช้ได้ จากปัญหาที่กล่าวมานี้ เกิดจากสาเหตุหลายประการ ประกอบด้วย ปัญหาสภาพแหล่งต้นน้ำลำธารถูกทำลาย การบุกรุกทำลายแหล่งน้ำ ส่งผลให้พื้นที่ต้นน้ำลำธารอันเป็นแหล่งกำเนิดน้ำไม่สามารถดูดซับหรือชะลอน้ำไว้ในดิน เมื่อเกิดฝนตกหนักจึงทำให้มีน้ำไหลบ่าลงมาท่วมพื้นที่ตอนล่างอย่างรวดเร็วและรุนแรง ปัญหาสภาพน้ำท่วม เนื่องจากปริมาณน้ำฝนที่ตกชุก ในทุกๆ ภาคของประเทศมีปริมาณน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ย โดยเฉพาะในภาคเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้ปริมาณน้ำท่ามีปริมาณลดลงไปด้วย ปัญหาการใช้น้ำและความต้องการน้ำเพิ่มขึ้นในทุกลุ่มน้ำ กิจกรรมต่างๆ ทั้งทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม อุปโภคและบริโภค การท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมล้วนเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้น และปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำต่างๆ การขยายตัวของบ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรม การพัฒนาการคมนาคมขนส่ง โดยขาดการวางแผนก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำหรืออาจทำให้มีการปนเปื้อนของสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ (คลังปัญญาไทย. <http://www.panyathai.or.th>. 2554)

น้ำในแม่น้ำลำคลองต่างๆ มาจากน้ำฝน ลำน้่าจะมีปริมาณมากในช่วงฤดูฝน แต่ในช่วงฤดูอื่นๆ ปริมาณน้ำจะลดน้อยลง เนื่องจากสภาพความผันแปรของปริมาณน้ำฝน ลักษณะภูมิประเทศและโครงสร้างของดินจึงทำให้ปริมาณน้ำ

ที่มีอยู่ในแม่น้ำลำคลองของแต่ละแห่งแตกต่างกันออกไป ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำของแม่น้ำลำคลอง คือ ปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก และน้ำน้อยไม่พอเพียงในฤดูแล้งอันเนื่องมาจากการตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาน้ำเน่าเสียอันเนื่องมาจากการทิ้งขยะและของเสียสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งน้ำ ทั้งนี้เพราะประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ตลอดจนไม่ทราบถึงผลเสียที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรน้ำ ทำให้ไม่ตระหนักถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ซึ่งนำไปสู่การใช้ทรัพยากรน้ำอย่างขาดความรอบคอบและความรับผิดชอบ (โกวิทย์ พวงงาม. 2536: 48) ซึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำนั้น จะต้องให้ประชาชนผู้ใช้แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำต่างๆ ได้ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรน้ำ รู้จักการดูแลรักษาโดยส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ รวมทั้งมีองค์กรชุมชนและอาสาสมัครในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรน้ำในท้องถิ่นของตน ดังนั้น การศึกษาถึงสภาพความเป็นไป ทักษะคิด ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในท้องถิ่นชุมชนต่างๆ ที่มีส่วนในการใช้ทรัพยากรน้ำในชุมชนของตน รวมทั้งการหาแนวทางที่จะทำให้ทุกคนในชุมชนหันมาใส่ใจ ช่วยกันดูแลและอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรน้ำในชุมชนอย่างจริงจังจึงเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหานี้

ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีประชาชนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่จำนวน 12 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งหมด 8,368 คน จำนวน 2,146 ครัวเรือน มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป รับราชการ ค้าขาย เป็นต้น ซึ่งประชาชนจะมีส่วนในการใช้ทรัพยากรน้ำซึ่งเป็นแหล่งน้ำลำธารที่เกิดจากป่าต้นกำเนิดอยู่บริเวณภูเขาทางด้านทิศตะวันตกของตำบลซึ่งเป็นแนวตะเข็บชายแดนกับสหภาพพม่า คือ ลำน้ำถ้ำและลำน้ำโป่ง มากน้อยแตกต่างกันไป ปัจจุบันมีการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างขาดความรู้ความรับผิดชอบ เช่น การทิ้งขยะลงไปในลำน้ำ และการปล่อยน้ำเสียในบ้านลงในลำน้ำเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเน่าเสีย ปัญหาการขาดแคลนน้ำและปัญหาแหล่งน้ำตื้นเขิน เนื่องจากทุกๆ อาชีพมีการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกัน เพราะฉะนั้นจึงมีการใช้ทรัพยากรน้ำเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาประชาสัมพันธ์ รณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำทำให้สามารถแก้ปัญหาได้บ้าง

แต่ก็ยังเกิดปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ อันมีสาเหตุมาจากการขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่อีกด้วย (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม, 2553: 13)

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรน้ำในชุมชนของตนเอง



ภาพจาก: <http://www.manager.co.th/asp-bin/Image.aspx?ID=1705843>

* วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

* ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

* สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ แตกต่างกัน

* ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยผู้ศึกษาได้ปรับปรุงมาจากแนวคิดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของอนุสรณ์ สุวรรณสทิศกร (2529: 25) มีดังนี้ การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมในการประสานงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ลำน้ำถ้ำ และลำน้ำโป่ง

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 8,368 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อาชีพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพเกษตรกรรม อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และอาชีพอื่นๆ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

*** วิธีดำเนินการวิจัย**

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 8,368 คน จาก 12 หมู่บ้าน และ 2,146 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าถึงแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ให้มีความเป็นไปได้และเกิดประโยชน์มากที่สุด

2. สร้างแนวคำถามในการศึกษา โดยแนวคำถามจะมีเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC อีกทั้งผู้ศึกษาได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ข้อคำถามมีเนื้อหา มีความกระชับมากยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร ซึ่งเป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน จากนั้นใช้วิธีการทดสอบประมาณค่าความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตร Cronbach - α (สุมิล ดิรกานนท์, 2546: 139-140)

6. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อขอความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นในการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในครั้งนี้ โดยการประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับคืน

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีวิธีการให้คะแนนดังนี้ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายและอธิบาย

* สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 46-55 ปี มีการศึกษาในระดับมัธยม/ปวช. ประกอบอาชีพเกษตรกร มีระดับรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท โดยอาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในระดับมาก ข้อที่มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด ได้แก่ การปลูกป่าต้นน้ำเป็นการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ อีกวิธีหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ การสร้างอ่างกักเก็บน้ำ เป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ให้กับประชาชน อันดับสาม การปลูกพืชคลุมดินเป็นการลดการคายน้ำของน้ำผิวดิน และการกักเก็บน้ำในฤดูฝนจะสามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ น้ำที่ใช้แล้วจากครัวเรือนไม่สามารถนำมาใช้ได้

3. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการประสานงาน

4. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า ความแตกต่างระหว่างอาชีพของประชาชน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย

จังหวัดเชียงราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชน ไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แตกต่างกัน

5. ข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

* ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำแก่ประชาชนในพื้นที่ ผ่านทางสื่อต่างๆ ทั้งทางผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มประชาคมหมู่บ้าน กลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ เอกสาร วารสาร วิทยุกระจายเสียง อย่างสม่ำเสมอ เพราะการได้รับข่าวสารที่ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น ทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในเรื่องของน้ำที่ใช้จากครัวเรือนแล้วไม่สามารถนำไปใช้ได้อีก ประชาชนตอบถูกน้อยที่สุด ดังนั้นหากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ก็จะส่งผลทำให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ดีต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และสามารถดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำได้อย่างถูกต้อง ยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากผลการวิจัยประชาชนมีบางข้อที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในระดับน้อย และเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในระดับปานกลาง ดังนั้นหากประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ จะทำให้ประชาชนและชุมชนสามารถตัดสินใจเลือกแนวทาง วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในชุมชนอย่างประหยัดและคุ้มค่า

2. ควรได้จัดการฝึกอบรมให้แก่กลุ่มผู้นำ ประชาชนในพื้นที่ ให้ทราบถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ทั้งด้านการปฎิษหาหรือ ด้านการประสานงาน ด้านการดำเนินการ และด้านการรับผลประโยชน์ ซึ่งจะทำให้ผู้นำชุมชน และ

ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้ และเกิดความมั่นใจในการให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ควรนำทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ของ อำนาจ อนันต์ชัย (2528: 119) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) ไว้ว่า การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์น้ำ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. หน่วยงานราชการควรจัดให้มีกิจกรรมการอนุรักษ์น้ำร่วมกับประชาชน ในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เช่น การปลูกป่าทดแทน การร่วมใช้น้ำอย่างประหยัด ดูแล ติดตามตรวจสอบ และป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่

5. ควรจัดสรรงบประมาณในการอนุรักษ์น้ำให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ในปัจจุบัน ทั้งในการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการป่าชุมชน โครงการประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

6. ควรมีการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ทั้งปัญหาที่เกิดจากภาครัฐ ปัญหาที่เกิดจากชุมชน และปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจจะเป็นการศึกษาถึงทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

2. ศึกษาถึงการสร้างแรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ศึกษาถึงปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จะทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้ำในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท ไชยเมือง. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ: กรณีศึกษา ตำบลเวียง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- คลังปัญญาไทย. ปัญหาการใช้น้ำ. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://www.panyathai.or.th>, 2554.
- สุวิมล ติรกานนท์. การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม. แผนพัฒนาตำบล. เชียงราย: องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม, 2553.



สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

80 ถนนพหลโยธิน ตำบลเมือง จังหวัดเลย 57100
โทร. 0-6377-6131